

Лезги Газет

Жуwan Ватан, ватанэгълияр,
дидед чал хуъх!

1920-йисалай акъатзава

N 45 (11002) хемис 11-ноябрь, 2021-йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 16 манат

Сергей Меликов - Дербентда

РД-дин Къилин патав гвай регион стратегиядин жигъетдай вилик финин ва проектирик квалахадиз талукъ Советдин заседание Сергей Меликован регъбервилик кваз 9-ноябрдиз Дербент шегъерда къиле фена. Анал веревирд авур месзлайрикай сад “Дербент шегъер” муниципальный тешкилатдин шегъердин округ комплекснадаказ вилик тухун” госпрограмма умъурдиз кечирмишзавай гъалдиз талукъарнавай.

Региондин руководителди рикъел хайвал, РФ-дин Гъукуматдин Председатель Михаил Мишустинан тапшуругъадали 2021-йисан 11-октябрдиз РФ-дин гъукуматдин “Дербент шегъер” 2025-йисалди вилик тухунин комплексный план” тайнаравай.

Шегъердин администрацияди къенин ийкъалди и рекъяй авунвай квалахар къейд авуналди, Сергей Меликова вичин фикир алай вахтунда Дербент шегъерда къиле тухувай важбули эцигунирикай сад тир ятар михъи ийдай имаратдал желбна. Ихътин имарат шегъерда тахъуни ада экологиядин жигъетдай зиян гузва. Гъа са вахтунда шегъердиз инвестицияр гъунин кардизни манийвалзана. Дербент шегъер целди ташминарзай системаярни цийи хъийдай гъалда ава. “Южный” микрорайонни комплексный къайдада вилик тухун патал ина хейлин объектар эцигна кланзана.

Республикадин Къили “Ватанперес” парк тукурунин месзла хъсанди яз гъисабна. Гъа са вахтунда ада талукъ министерствириз паркуна вири къайдайрихъ галаз къадайвал ТИР тадакраламишунин, “Гонка Героев” журедин акъажунар къиле тухудай майдан къайдадиз гъунин тапшуругъ гана. С. Меликова къейд авурвал, эцигзай гъар са объектдал ва тамамарзай квалахар, харжзай финансран къеви гъучивал тухвана къанда.

Госпрограмма умъурдиз кечирмишзавай гъалдикай шегъердин мэр Рустамбек Пирмегъамедова сутьбетна. Ада къейд авурвал, 2019-2020-йисара шегъерда эцигунири, коммунальный, социальный ва транспортдин хилерин имаратат цийи хъувунин ва капитальнидаказ ремонт авунин квалахар хъсандараказ къилиз акъудна. Къилди къачуртла, 140 оча авай яялрин баҳча ишлемиш вахкана. Яялрин 8 баҳча, 4 школа капитальнидаказ ремонтта ва анатар цийи мебелдалди тадаракламишна. 10 школадин къугунардай майданар къайдадиз гъана. Мамедбекован күчче аваданламишна. Алай вахтунда анатар шегъергълийрин ва мугъманрин рикл алай къадиз элкъенвена.

Дагъустан Республикадин госпрограммадин сергъятра аваз общественный 10 майдан комплекснадаказ аваданламишуниз, модулдин вад къазанхана эцигуниз, чимивилин хейлин сетар ремонт авуниз, спортдин дворец, гъучивиликай хкатнавай гъайванрин приот эцигуниз, яялрин 4 баҳчадин ва 8 школадин дараматар капитальнидаказ ремонт авуниз, Азербайжанрин театрдин дарамат цийи хъувуниз талукъ квалахар къиле тухузва. Гъилевай ийсуз 5 миллиард манатдин къимет авай квалахар къутъяъда.

Пирмегъамедова малумараивал, алай ийсуз “Южный” микрорайонда эцигуриз талукъ инвестициядин чехи проект умъурдиз кечирмишиз гъиле къунва. И райондин кар алай чка жуъреба-жуъре динриз талукъ центр жеда. “Алай вахтунда диндин центрадин проект тукурунлиз талукъ международный конкурс тухун патал контракт тукурунава. Къведай ийсуз проектдин сметадин документар гъазурда”, - хабар гана шегъердин администрациядин къили.

Идалайни гъейри, шегъердин “Аваин” микрорайондин мулкарни комплекснада

каз вилик тухуниз талукъ серенжемар гъиле къазва.

Дербент шегъер 2025-йисалди комплекснадаказ вилик тухунин госпрограмма къилиз акъудзавай гъалдикай РД-дин экономикадин министрдин везифаър вахтунади тамамарзавой Руслан Алиева малумат гана. Адан гафаралди, программа къве патал пайнава. Сифте пай проект финансамишунъх галаз ва къвед лагъай пайни гележегдин проектиъх галаз алакъалу я. И госпрограммадин 1-пай тамамаруниз 5,7 миллиард манат пул чара ийдайвал я. 4,5 миллиард манат федеральный бюджетдай, 192,6 миллион манат республикадин бюджетдай, са миллиард манатни бюджетдинди тушир чешмейрай. Госпрограммадин къвед лагъай пай патал 177,5 миллиард манат чара ийдайвал я. 42,2 миллиард манат федеральный бюджетдай, 7,3 миллиард манат республикадин бюджетдай ва 127,9 миллиард манат бюджетдинди тушир чешмейрай.

Эхирдай Сергей Меликова Дербент вилик тухуниз талукъ госпрограммаяр къилиз акъудунин кардик республикадин эмениндин, образованидин ва здравоохранениндин министрвойрини чипин пай кутуна кланзайдакай лагъана.

“Чахъ къе шегъерда яялрин къве баҳча ва школа эцигдай мумкинвал ава. Эгер чна алай аямдин микрорайон арадал гъизватла, ана эцигдай здравоохранениндин идарап алай аямдин тадаракралди ташминара къанда. Им лап чехи проект я. Инвестор перек къадар пуларни чара ийз гъазур я. Гъавилий чна гележегда гъар са касди дамаҳдай хътин имаратарни эцигна къанда”, - лагъана эхирдай Сергей Меликова.

Госпрограмма умъурдиз кечирмишнин куратор яз РД-дин Гъукуматдин Председатель Абдулпатаев Амирханов тайнарна.

Машгъур устаддин межлис

18-ноябрдиз Махачкъалада, Урусрин театрдин чехи залда, РФ-дин искусствойрин лайхху деятели, государствоудин премийрин лауреат, СССР-дин композиторрин Союздин член Мегъамед Гъусейнован 80 иисан юбилейдиз талукъарнавай межлис къиле фида. Мярекатдин тешкилатчияр РД-дин культурадин министрство ва Дагъустан-дин операдинни балетдин гостеатр я.

Мегъамед Гъусейнов Дагъларин улкведин меденият вилик финик къетен пай кутур устаддин жергеда ава. Адан яратмишунри Урасатдин ва Дагъустандин руъядин ирсинин хазинада лайхху чка къунва. Юбилейдиз талукъарнавай мярекат республикадин музыкадин “Панорама музыки дагестанских композиторов” лишандик кваз тешкилатчияр валиддин сергъятра аваз къиле фида. Межлис нянин сятдин 6-даз гатунда. Ана иштиракиз кланзавайбурув коронавирусдин акси раб янавайди тескильзавай QR-код хъун шартл я.

Нумрадай къела:

ЖЕМИЯТ

Гъахъсувилерин къурбандар

Къиргъизистандиз 1936-1940-йисара Къурагъ райондин Къурагъ, Урсун, Шимихуър, Хлеж, Хлупък, Кукваз, Ашар, Гельхен, Штул, Бурши-Макъар, Къасумхуърун райондин Ичин, Алкъевадар, Къасумхуър, Хив райондин Цинимл, Хъукъвар, Кашанхуър, Хөвреж, Агъул райондин Ричла, Чирағ, Тпигъ, Буркъихъан, Хутхул хуърерин агъалияр акъудна. Ана Акуша, Чарода, Шамиль районрин къуд хуърун агъалиярни ава.

▶ 3

ЖЕМИЯТ

Аялар - ахпа?..

Европадин “цивилизацияди” хизан тергавун, аялар маса къачун агалкъун яз къалурзава. Гъавилий са жинсинин эвлениши хъунарни пропаганда ийизва. Бес гележег гъыхътиндиг хъун мумкин я? Ни хуъда Ватан, ни давамарда эсил-несил?

▶ 4

ТАРИХ

Урартрин кхынар - лезги чалалди

- Тама чакъал кими жедач къеан, ава, гъелбетда. “Вун и рекъяй пешекар туш. Им эрменийрин чилепай жағанвай тарихдин артефактар, эрменийрин медениятдин ирс я, чи крарик къаришиши жемир”, лугъуз, ачхудиз къурхяр гузвайбурув ава. Амма ахътинбурухъ галаз зи сутьбет куърууди я: “Хъсан я, эгъер күв тарих ятла, лагъ вуч къхъенватла”.

▶ 6

ЭКОНОМИКА

Зегъметчирик гъарайдиз гъай ни лугъуда?!

Чи хуърерин агъалийри кесиб гъалдилай, дуланажаъдин четин шартларилай шел-хвал авунихъ, гъелбетда, бине ава. Виликдай хъиз, жуван хайи хуъре ва я мукваварив клан чада квалахадай мумкинвилер амач. Мажибар, пенсияр гъвчилибур я...

▶ 7

САГЪЛАМВАЛ

Рапариз ваъ лугъузва?...

Туѓуввал, гагъ секин, гагъ мадни къати жезва. Рекъизвайбурун къадарар миллионриз барабар хъанеа... Жуван багърибур, мукъвабур гъиляй физва... Рапар ягъайбурухъ туѓуввал галукъ тийизвайдини аквазва... Бес рапариз ваъ лугъузвайбуру гъинай я?..

▶ 9

ХАБАРАР

Эдебиятдин гележег хаталувилик ква

Ахътин фикирдал къеезва хъи, вилик-къилик квайбуру, “чранвай” къелемчайри чи милли эдебиятдин къайгъу чугункай гъич фикирни ийизвач. Авай гъалари субутзаза хъи, хайи чал хъиз, хайи эдебиятни гележегда хаталувилик акатун мумкин я.

▶ 12

Эбеди яз риклера

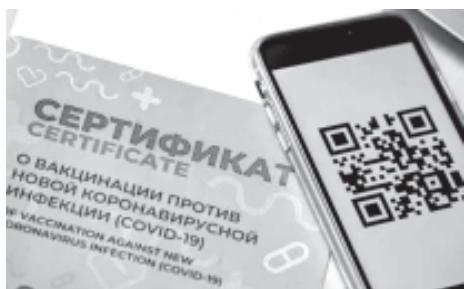
8-ноябрдиз, чин квалахдин везифаир кылиз акъуддай чавуз телефон хайи РФ-дин МВД-дин къуллугчийрин экуу къамат риклел хүнин юкъуз, Махачъалада и вакъиадиз талукъарнавай мярекат кыле фена. Ана Дагъустандин Кыл Сергей Меликовани иштиракна.

Мярекатдин сергъятра аваз, ада телефон хайи къуллугчийриз эцигнавай мемориалдал, республикадин къанун-къайда худай органрин кылевайбурух галаз санал, цүквер эцигна, абурун экуу къамат риклел хана.

Къейд ийин хыи, 1994-йисалай инихъ Дагъустанда МВД-дин 762 къуллугчычи телефон хана. Абурукай 13 касдиз къейидалай къулухъ "Россиядин Игит" твэр гана.

Архайн хана виже къведач

10-ноябрдиз Махачъалада РД-дин Кыл Сергей Меликован рөгъбервилек кваз коронавирусдин вилик пад къунин жигъетдай кардик квай Оперштабдин нубатдин заседание кыле фена. Адан сергъятра аваз республикада төгъельнидихъ галаз алакъалу гъалар, түгъвалдин нубатдин лепедин вилик пад къун патал къабулдай алла серенжемар, азарханаяр бес къадарда дарманралди таъминарун, коронавирусдин акси рапар ягъун, төгъельнидик начагъ хъанвайбуруз медицинадин рекъяй ийизвай күмекдин еридин маса месэлэйр веревирдна.

Сергей Меликова къейд авурвал, санлай къачурла, Дагъустанда авай гъалар къурху кутадайбур туш. Эхиримжи 7 йикъан къене республика Урусатда коронавирус актазавай виридалайни тимил азэрлубур авай 6 региондин арада ава. РД-дин Кыли тъисабазавайвал, архайн хъанани виже къведач. Коронавирусдик начагъ жезвайбурун къадар сагъ хъязвайбурулай гзаф я.

Эхиримжи йикъара Дагъустанда коронавирусдин акси рапар яздавайбурун къадар саддальана гзаф хъанва. Тек са гъафтедин къене абурун къадар 63 агъзурдалай алатнава. Виликдай ихътин рекъемар вацран не-тижаяр къадайла жезвай. С.Меликован фикирдалди, рапар яздавайбурун къадар артух хъун QR-кодар кардик кутунихъ галаз алакъалу я. Риклел хкин, октябрдин эхирра, улькведин са шумуд региона хъиз, чи республикадани са жерге идараириз фин патал коронавирусдин акси раб янавайди тестикъарзай QR-код къалурун чарасуз шарты яз тайинарна. И кар инлай куулухъни къуватда амуъзаша.

Гъелелиг кардик кутадач

Дагъустандин вузра, мектебра яргъал мензилде аваз (дистанционное обучение) күлүнин къайда гъелелиг кардик кутадач. Идакай накъ коронавирусдин вилик пад къун патал республикада кардик кутунтай Оперштабдин Махачъалада кыле фейи заседанидал хабар гана.

РД-дин Кыл Сергей Меликова малумарайлал, түгъвалдал гъалиблал къачуз хъанвач, цийи штаммар пайды жезва. И кардихъ галаз алакъалу яз улкведин гзаф регионара лап къеви серенжемар къабулзаша, сергъятивлер тайинарзаша.

"Бязи регионара квалах тийидай ийкъар давам жезва, образованидин идараирея яргъал мензилде аваз келзаша. Дагъустанда гъелелиг ихътин серенжемар къабулунин лазимвал аваач. Эгер гъалар пайгардикай хатайтла, маса чара амуъдча. Коронавирусдихъ

галаз алакъалу яз кардик кутазвай вири серенжемикай вилкамаз хабар гуда.

Республикадин кылевайбуруз агъалийрин умумурда манивилер твадай ният аваач. Гъа са вахтунда чаз виридал чир хана къанда: азарханайра, квалин шартларга агъзурралди инсанри коронавирусдихъ галаз женг тухузва. И төгъельнидик гъар юкъуз инсанар телефон жезва", - къейдна Сергей Меликова.

Коронавирус: Эхиримжи рекъемар

РД-дин Роспотребнадзордин делилралди, 10-ноябрдиз Дагъустанда коронавирус актабурун къадар 57 639-дэв агаънавай. Эхиримжи юкъуз коронавирус актадай 165 кас дузыдал акъудна.

Гъа са вахтунда дуухтуррилай начагъ хайи 53 135 кас (эхиримжи юкъуз - 151) сагъар хъийиз алакъанава. Санлай къачурла, республикада 3 153 194 кас ахтаршишава. 2605 кас, амайбурукай чара авуна (изоляция), квалаха ава. Дагъустанда коронавирусдик 2812 (эхиримжи юкъуз - 8) кас къена.

Чкадал таниш хъана

Алатай гъафтеда Мегъарамдухурун райондиз РД-дин энергетикадин вахтунда заместитель Ризван Мурадов мугъман хъана. "Лезги газетдиз" министерстводин пресс-къуллугчыди хабар гайвал, Ризван Мурадов, адан садлагъай заместитель Эффенди Хайдакьев, РД-дин "Дагсельхозстрой" ГКУ-дин директордин заместитель Гитиномегъамед Абдулаев Мегъарамдухурун райондин кыл Фарид Агъмедовахъ галаз санал муниципалитетдин инженерный инфраструктурадин объектар авай гъалдихъ галаз таниш хъана.

Кылди къачуртла, меркездай атанвай мугъманри цин "Чепелар-Гилияр-Къуйсун" турба авай гъал ахтаршина. Чкадин агъалийрин гафаралди, и объект лап къульне хъанва, гъавияй мукъвал-мукъвал турбадай төквениар акъатзаша. Цин турба кылдин ксарин саларай туханвай чкайни, ам пад хъайтла, яшайишдин квальер цик акатунин хаталувал ава.

Месэла гъялун патал райондин администрациядиз цийи водоводдин проект ва герек тир маса документар гъазурун теклифна. Идалайни гъеири, пис гъалда авай саки 300 метрдин мензилдэ турба полиэтилендиндэлэ эвзэда ва ам яшайишдин квальер эцигзавай мулкарилай къеций тухуда.

Тарихдин шагыд

Къагъиман ИБРАГИМОВ

2-ноябрдиз Госдумадин депутат Хизри Абакаров къадим Дербент шегъердин цийикла түхкүлр хъийизвай кылин майдандиз килигна. Проектдин бинедаллаз, анал неинки шадвилин мярекаттар тешкилдай, гъакин ял ядай чкай, гъвечи кафеяр, туристар патал ачух террасаляр галай центрээр, амфи театрдин ачух сэгънеяр пайда жеда.

Майдандал В.И.Ленинан гүмбет алай чкадал дэгэй девирра Пак Георгийдин Собор (килиса) алай. Инаг Дербент шегъерда авай хашпариин кылин ибадатхана тир. Ам 1938-ийсүз чуклурнай. И килисадин бинеирин винел пад гила маусус гүзгүз тұна көвдэ.

Дербент шегъердин кылин ибадатхана тирин депутаты, чкадин агъалийри ял ядай чкай, гъвечи кафеяр, туристар патал ачух террасаляр галай центрээр, амфи театрдин ачух сэгънеяр пайда жеда.

Майдандал мад къве павильонни эцигзава. Абурукай сада туристрин центр ва археологиядии объектар къалурдай майдан, мулькуда капт ийидай квальер ва санузелар жеда. Майдандин сергъятра гъвечи кафеярини квалаха. Кылин майдан цийикла түхкүлр хъувунин квалахаар 2022-йисан эхирра күтгайдайвал я.

Аваданлувилиин рекъе

Стал Сулейманан райондин Курхуярел ва Нуыцъульга "Шеъзердин къулай шартлар тешкилун" программадин сергъятра аваз аваданлу авунвай къве майдан ачухна. И вакъиадиз талукъарнавай мярекатда райондин кыл Нариман Абдулматалибова, адан заместителри, райондин ва хүррерин депутаты, чкадин агъалийри ва масабуру иштиракна.

Скверин къайдада түхкүлрнавай майдандай ял ядай, аялар къуявладай чкайяр ава, къелемар цанва, чиле плитяр тунва. Чкадин агъалийри чипиз ихътин къулайилер тешкилунай райондин кыл авайбуруз сагърай лагъана.

Мукъвара Цицикрин хуярени аялар къуявладай маусус майдан кардик акатна. Райондин администрациядиз пресс-къуллугчыди хабар гузайвал, ам "Чкадин төквениар" проектдин сергъятра аваз түхкүлрнава.

Алай вахтунда государстводин "Хүррүн мулькар вилик тухун" программадин сергъятра аваз Эминхуярлын цийи микрорайондиз газ тухузва. Стал Сулейманан райондин администрациядиз пресс-къуллугчыди хабар гузайвал, и микрорайон 1990-2000-ийсара арадал атана. Ана 400-лай артух квалахаар тауна туханвай. Газ агакъ тавунлук квалахарни амай.

Микрорайондиз газ тухунин квалахарив алай 11-йисан сентябрдиз газ тухуннава ва декабрдин эхирралди ақылтлардайвал я. Пудратчи карханадин везифаир "Нефтекумское СМУ" ООО-ди тамамарзава.

Нариман ИБРАГИМОВ

Урсатда Советрин гъукуматдин къурулушри квалахиз ңұлай алатнавайтлани, Дагъларин улыкведа цийивилер, дегишилдер, дагъвияр большевикрин, инкылабчири таблигатдин гъавурда тун четин ақъваззат. Ятлани 1930-йисара дагълух хувера школаляр, колхозар, күлтурадин идарайр кардиг кутуниң эгечіна. Са бязи хувера дұз чил авачирвиял шкодадин даралматар сурарин винел эцигна, ихтиң аси кардидин динэгълияр акси өкөчінатлани. Хувера

3.Мерзаханова ва Ж.Маллаев

Гуруушдиз атанвай ағасқылар

са бубат ағваллудаказ (малар, лапагар, никлер гәф авайбур) яшамиш жезвай бязибуру колхозрикай кыл къақудна. Школайриз аялар, иллаки рушар, ракур тийизвайбүрни тиимил тушир. Дагъвийри, чи аннамиши тийиз, Советрин гъукуматдин векилрин квалахиз къең гүзвай. Вилик-кылики квайбуру, коммунистрик жергейриз гъахына, хувера къуллугүрін иесияр ханвай са бязибуру савадсуз лежберар, мадларар, хипехъанар гъавурдик кутуна кәндай чқадал рөгъят, алма лап ахлакъсуз, гъахысуз, инсафсуз рөхъ хяна. Чин гафуна гъат тавурбурукай, имансуз гъерекатрап наразибурукай, колхозриз гъах тийизвайбүрүкай, Советрин гъукуматдин аксибир, кулакар, халкъдин душманар авуна ва хуверай ақъудна. Хизанар, гъатта аяларни, квачел залан дишегълиярни, пудкъад үй-салай алатнавай инсанарни. 1936-йисан зулун ва хъұттың варцара. Им лугұз тежер хытн инсансызуval тир.

Дагъустанвияр, гъа гысадайдай яз лезги ярн, хайр чилерлай са шумуд үйкән къене къариблұх чилерл (лезгијар - Кыргызистандин) сұргүн ауэрдалай иних 85 йис тамам ханва. И гъамлу, дарих, дерглү вакына Кыргызистанда къейд авун патал ани мукъвара РД-дин сиясатдин ва динрин кратин рекъяй министр Энрик Муслимов кылеле аваз Дагъустандин делегация фенвай. Адак РД-дин МЧС-дин министрдин заместитель, цаяр күніз акси күллугүрдин руководитель Жаруллагы Маллаевни квай. Чун адах галаз гуруушмиш хана ва чи арада итижлу, гъа са вахтунда рикл гъайифдив ақлурдай сұғыбетин кылеле фена.

■ Жаруллагы Гъамидович, Кыргызистандин фин гылкі рикл атайды?

- Анаг гъамиша рикл авайди я. Гылкі лағыйтла, ана жуван ватанэгълийрих галаз зи мукъвабурни яшамиш жезва. Зун лезги яшамиш жезвай хуверериз инлай виликни са шумудра фейиди я. Алай вахтунда абурун гъал-агъвал кутугайди ятлани, абуру тежер хытн четинвилериз, азиятрез, инсанарин писвилериз, алчахвилериз дурум гана. Чи буба-яр, дидеяр, халуяр аниз ақъудна 85 йис тамам жезвай. И вакыиани къейд авун, ватанэгълийрин гүбүльларни ачухару, чқадин вилик-кылики квайбурух галаз гуруушни хун патал чун аниз фенвай. Лугұн лазим я хы, чун атунал абур гәф шад хана. За ваз гылкі лугұн, 80-90-йисара авай яшшу итимар, дишегълияр шехъзат. Шадвиляй, чун чпихъ

илифайвиял ва, гъелбетда, чеб сұргұн авурах, акур къван азабар рикл етхайла. Абурун сұльбетрих яб ақалайла, чи вилерални стлалар ақъалтнай. Жұва-жувас сұални гузва: мегер инсанар гъакваван инсафсузар жедани? За исята Ашарин хуъяр тир Жамал эфендидин хтул Манана авур сұғыбет ахъяда. - Зун - ңұлай үйиса авай аял, Жамал эфенди. Буба вири Күрагы дереда гъуремет авай дин-эъли, эфенди тир. Ківализ ярқыар гвай чара итимар гъажайла, зун ва амай аяларни дидеди күчедиз ракъурнай. Ахпа заз акуна, итимар вири квалаляй ақъудна. Баде, диде шеҳыз акура, чунни шеҳыз гаттунна. Къуншия,

на. Итимар фуар әгъұнунив эгечіна, дишегълиярны аялар, векъер-къалар, самар, күлкүсар жағыуриз, чұлт тирвал қланда. Чи хизанда 15 кас авай. Гъа чульдиз анжас ругуд кас ағакына. Гъахытн мусибатар акуна чаз, са тахсирни квачир инсанриз. Гъукуматдин векилри чаз қырвири инадрикай рахаз, мад сеферда рикл тариз қланзаша. За жуван лезги жемитдал дамаҳазава, вири уламрай, гәзфбур къенатлани, лайих-лувилид өкөчіна, сада-сад хвена.

Хуъттай ақъатайла, чна гъильеради къаналар әгъұнна. Пуд барак әцигна. Гатфарихъ чил къарагъарна, гъажибуғъда, къуыл, мухцана. Ярғал хызы Поволжьедай ақъуднавай немсер яшамиш жезвай. Иней-анис күч жезвай къазахарни авай. Гъа немсери, къазахар, бязи квирғызини өз күмекар гана.

Баракра яшайш са тиимил рөгъят хана. Инлай чун мад санихъни ахъжуд тийидайди чир хайила, мумкинвилер авай са-сада кумаяр, ахпа квальер әцигиз гүлие куна. Никлера техил, гъажибуғъдаяр, чүгъундурап, тенбек, вең өз эгечіна. Яваш-явш кыргызыри чун техникадалди, герек маса алатралди таъминариз хана. Яваш-явш квалахар вилик фена, яшайшни хъсанвилихъ элъвена. Чи халкъдин векилри, ақылтай къван че-тинвилериз, азабриз (яшайшдин шарттар, азарар, кынникъар, гъахъсуздиз гъар садан пелеп алкүрнавай "халкъдин душман" тәмгъя) мұтығында гуруушдиз къалпурна, са заттни ала-чири чқадал хуърер, колхозар, совхозар арадал гъана, - тұттына кығызар, шел аваз лаптана 95 үйиса авай Манан бубади.

- Лезгијар К.Марксан тәварунари галай кол-

тап тир. Ятлани залай хайи хуъруз хъфиз алакынч. Вучиз лагъайтла, зи бубайрилай, хизандилай фитне, өз душмансал авур касарин чұллав сұфатар ақваз қлан хъанан...

Эхъ, гъа чавуз чи са бази инсанрин ал-чахвал, пехилвал, писвал себебя, ағзурралди зегъметчи, къени, дугъри, динэгъли касар къариблұхдиз ақъатна. Абурухъ галаз Урсунрин хуъяр тир зи дидедин буба. Эседуллагы Яғыевни, адап вад касдикай ибарат хизанни. Стхаяр Яғия, Къазимегъамед, Мұртузали. Чехи стхая Гъабибллата Ватандын Чехи дя-веда иштиракна. Ам Берлиндин къван ағакына. Гъа эхиримжи женгера телефони хана.

И гылера фейила, зун Султанат (адап 92 үйис) халудусахъ илифна, мұгъманар адап гадайрихъ галаз танишарна. Къазимегъамед халудин хтул Магъарам Жингижердин медресеси галай күллин мисқиндин имам я. Ада күльд үйисуз Пакистанда көлнә, гъукуматдин ва диндин институтар ақъаттарна. Адас хинди, араб, ингилис, кыргыз, урус چалар чизва. Пара зигынлу, къени, нуғузлу, چадын ағзалийрин арадан еке гъуремет авай хтул я. Адан кратал, алақұнрал зун шад я. Магъарама виш аялды көлзавай медресадан тарсар гузва. Гаф кватай چадал лугұн, маса мисқиндин имам күквази Гъасан Гъасанғұйсейнов я.

Лезгирихъ хуърер чехибүр я. Гъарна 10-15 ағзур кас яшамиш жезва. Ағъалийрин яшайшни пис туш. Гзаффбуру малар хуъзва. Кылдин касариз гъатта нехирар (200-500 мал) ава. Герек вири ем (векъ, сенаж, комбикорм, силос) чи гъазурзава. Жегъипри дидебубайриз күмекар гузва, зегъмет өчугвазва,

көлзава, - давамарзава ихтилат Жаруллагы Гъамидович. - Аяларни кваз ислам диндал көви я. Шариатдин вири къануна, ян тагана, кильиз ақъудзава.

Хуърера чун школайриз, мисқинриз, гъукумдин идайриз фена, ватанэгъли ағас-къалрихъ, жегъиприхъ, имамрихъ галаз гүруышмиш хана. Мисал яз, К.Марксан тәварунари галай колхоздин школада 2 ағзурралдай виниз аялри көлзава. Абуруй 487 аял лезгијар я. Школадин директориғиле ағъулви дишегъли Абдурагыманова Майяди квалахазава. Зирек, крат алакъдай, вичин везифайриз гъавурда авай пешекар, рөгъбер я.

Чун пара хушвиледи хейлин үйисара Кыргызистандын юстициян министерствода, ахпа ңұлад үйисуз Бишкеқда халкъдин суддин председательге квалахай Али Османович Касимова къабуна. Адан 82 үйис ханва. Адан рухвиярни күллугүрлик ква, руш Америкада ава.

Аслан Мегъамедов Кыргызистандын парламентдиз хъяна. Ичинви Мугъаммад Гъасан, Мугъаммад Гъасейнов еке каратир я. Вири лезгирихъ мецел Рустаман тәварни ала. Зурба къасабчи тир ада ватанэгълийрин малар къабулауда, маса гузва ва иесийрив нағыд пул вахкузва.

■ Чи делегациядиз ватанэгълийрин тәл-агъвал гылкі акуна?

- Виридалайни кильинди, абуруй чқадин ағас-къалрихъ хъана. Кыргызрихъ галаз дүстүрли, амадавилин алакъаяр ава. Са ватанэгълини кыргызрикай чуруқла раханач. Чибуруни чипз ганвай ихтиярикай гөгөнщиз менфт къачузва, республикадин гәз хилепа квалахазава. Жегъипри вузра, махсус за-веденирия көлзава. Хейлин жегъипри къецептап үлкөвейра көлзава, квалахазава. Мисал яз, зи халуйрин ва имийрин рухвияр, рушар Бельгияда, Израилда, Китайда, Францияды, Америкада, Иранда, Дубайды, Люксембургда ава. Алатай үйисуз за саки вири Бельгияда кватаина ва рикл аламукъдай гуруыш кылеле тухвана. Заз, жуван халкъдин векилрал дамах авунивди, тестикъарис қланзаша, чибур ақылдар, зигынлу, чирвилерихъ, илимрихъ ңигел ва кар алакъдай инсанар я. Абуру чин кыл, гы улыкведа хъайтлани, лайихлувиледи, баркалла алаз ақъудзава. Сагърай чи халкъ гъахынин веледар, чин кратал дамахдай рухвиярни рушар майдандыз ақъудзавай.

Веревирдер

Аялар - ахпа?..

Мердали ЖАЛИЛОВ,
литературадин отделдин редактор

И мукъвара чна газетда (43-нумра) "Дидейри квалахдани?" макъала чапнавай. Гъадан ван хъяди хъиз, "Культура" телеканалдай тамам са сятда, "Цийи диде-бубаяр" ("Новое родительство") лишандик кваз, цийи шартлара диде-бубайри аялар тербияламишунин месэлэяр веревирдзавай.

Дугъриданни, вири "Цийи" хъайила, диде-бубаяр, абурун везифаляр, аялар, тербияни "Цийи" жедачни?

Гъульжетда иштиракзавайбур РАН-дин жуьреба-къуре хилера (институтра) къулгүзэвай чехи векилар - илимрин докторар, кандидатар тир. Чебин (кунд как) - дишегълияр. Абурун дидеяр, хизанар авайбур яни, тушни раинжач. Амма абурун раҳунар, гекъигүндар фикир жепбайбур тир. Гъавиляй и веревирдерни арадал атана.

Чи обществоди социализмдиз, Советрин (за и гаф чехи гъарфунилай къизва) школадиз ван лагъана, цийи (кугъне) капитализмдин ивирихъ (къиметлу затларихъ) гъерекатиз, гила 30 йис тамам хъанва.

Советрин школадин чкадал капитализмдиз хас жуьреба-жуъре тешкилатар (институттар) арадал гъанва: лицеяр, гимназияр, коллежар... Къетлен "алакъунар" авайбур патал "Сириус", "Олимп", "Люминари", маса жуьредин мектебарни, гъатта икскусственныи акул (интеллект) лугъудайдини кардик кутунва. Лугъудайвал, аялар тербияламишун, абурун чирвилер гун патал чахъ вири ава! Амма...

Советрин школадилай тафавату яз, и вири шартлар хуссиятчийрин гылеле ава, вири къуллугъяр, чирвилер, вердишивилер пулдихъ я. "Образовательные услуги" ибаради и кар тестикъарзава.

Аялдикай аял хъана кланзаватла, диде-бубадиз къилди муаллимар, тербиячияр, тренерар, мастерар ва икмадни маса къуллугъчиярни пулдихъ къадай (къачудай) ихтияр ганга! Эхъ! Ихтияр тыймил туш! Амма диде-бубадихъ пул авачта?..

Зун күл иллаки тажубарна лагъайтла, дискуссиядин иштиракчиири риклел хайвал, Советрин школада аялар вири сад хътин шартлара, сад хътин программайралд, истеми-шунралди, чебни саки вири яшара коллективда аваз (октябрятрин, пионеррин, комсомолдин ва икмадни), санал къелиз, ял ягъиз, зегъмет чүгваз, сияъатриз физ, спортдин секцийра, яратмишунардайбурун кружокра тербияламишавай. Вири хархияр государстводи вичин хивез къачунвай.

Мектеб акъалтарзамазди, жегъилдиз квалахдай чка гузвой. Квалахдин стаж (тежриба) къачурдалай къулухъ вуздиз, масанриз гъахъ, чирвилер хажа, виниз тир пешекарвал къач. Зегъмет чүгвадай чкани виликамаз гъазурзавай.

И карди гуя жегъилприз чипиз къаны рехъ, пеше хягъяз манийвалзавай, абурукай индивидуумар (чилик чин хусуси умумър, къилых авайбур) жезвачир... (?)

Зун гъавурда акъурвал, дискуссиядин иштиракчиири индивидуумар-индивидуалистар (чеб вине твазтай, чепелай гъеири масабур таквазтай демонар, инсафсуэр) тербияламишун хъсан яз гъисабзава. Гыл девирда?..

И "Цийи" алимирин ихтиян тестикъаруни зи бейни элкъуърна. Советрин школадилай вири дүньядин къенкъечи фикиррал алай педагогини, психологини, демографини, экономистрини чешне къачурди гылкыл риклелай фенатла?.. Ибуру чипи гыл школада къелнатла?..

Чипин къаст, руғъ, умумър, жавабдарвал, ультвемвал, чирвилер авачирбуюрай Матросоварни Гастеллояр, Эмироварни Алиевар, Королеварни Келдышар, Гагаринарни Титовар... гылкыл хънатла?

Дискуссиядин иштиракчиири къейд авурвал, чи къенин "Цийи" диде-бубайри Европадилай чешне къачузва. Икмад тавартла, чи хизанар, аялар, абурун акул, чирвилер, алакъунар арадал атун гуя хейлин къулухъ галамуқуда... Чалахъ жедай гъакъикъат я жал?

Мад са кар: хизанра алай вахтунда - сад, тек-түк дульшушра къвед ва я пуд аял жезва. Къвед-пуд аял авай диде-буба умумърдин газаф няметрикай, мумкинвилерикай магърум жезва лугъузва. Чи "Цийи" хизанра гъавиляй сад лагъай аял диде-буба 30-35 йисан яшариз акъатайла жезва. Ахпани аял са ни ятла (квалаел къунвай) тербияламишава. Пулдихъ къунвай "пешекарри". Им "цивилизованный", яни вилики фенвай обществодин къайда я лугъузва. Сифте нубатда къвал-югъ, девлеттар, айвал, чехи къуллугъ жен. Ахпа, вахт агъкъайла, аял хвайлтани пис туш... (?)

Амма гъавиляри, гъатта гъашарратини чин гележег амукун патал аладун-кагъадун, яни несил арадал гъун вилик кутазвайди тестикъарзава гъакъикъи илимди. Бес икъван асиря яшамиш хъайи несилри (инсанри) виридалай чехи девлет аялар я лугъувачирни? Гъакъ тушни гилани? Чи къилин закондани (Конституцияда) обществодин кар алай девлет аялар тирди, вири къайгъуярни гъабур хънихъ, тербияламишунхъ элкъурнукай ибарат тирди къейднавачни? Искусственный интеллект инсанри арадал гъунин мурад мегер аялар тахъун паталди яни?

Европадин "цивилизацияди" хизан терг авун, аялар маса къачун агулькун яз къалпурзава. Гъавиляй са жинсинин эвленимиш хъунарни пропаганда ийизва. Бес гележег гъихътиди хъун мумкин я? Ни хъда Ватан, ни давамарда эсл-несил?

За гъиссазавайвал, эгер чи а дережадин илимдин сагъибрини гъа "цивилизацияди" инсандин вири ихтиярар, мумкинвилер гузвойди яз гъисабзаватла, аялар хусуси девлетрилай (машинрилай, къизиприлай, къвалерила) вири мадни) къулухъ эцизаватла, им "инсандин чин алай" общество я гылкыл лугъуда? Аялар инсаниятдин къелемлух хъиз тушни? Къелемлух тахъайтла, багълар, тамар къурдачни? Квахъдочни чи хизанар? Амукудани чахъ гележег?..

Передачада мукъвал-мукъвал аялар патал чи түквенра, базарра, пуллу ампайрин къвалерани гъам къувадай, гъам алакъунар, чирвилер артухардай затлар гъыванган булдиз аватла къалпурзавай. Амма абурун къиметрикай са гафни лагъанач. Нинияр - къани къван, аялар - садни?..

Чи шартлара пары хизанра аялдиз са къвачин къапар къачун патал диде-бубайрина вири мажибдин са пай физва. Бес амай шартлар гылкыл таъминарда?

Чахъ чаарал, документра, къарарра, къануна къхенвай ихтияр вири ава. Хизан кутадай, эвленимиш жедай, аялар хадай, худай, къвалахдай, сияъатриз фидай... Амма абурукай менфят къачудай мумкинвилер? Чи хизанар чукъунин, аялар къвердавай тыймил хъунин, жезвайбүрни дидедин беденник кумаз нефинжбур, начагъбур хъунин асул себебар социальный барабарсузвал, хусусият, зегъметни нетижай дузыдаказ пай тавун, лап гъвечи са дестедив девлетрин асул пай (хусусият) вугана, чехи пай (90%) агъалияр кесибвиле, къекъверагвиле хъун тирди газаф сеферра газаф векилри раижава. Социализмди ахътин гъахъсузилерал эхир эцигайди тир. Амма дүнья түнналди тух тежезвай ампайриз ам дүз кар яз акунч. Вири сад хъана, тергна чи умуми, виридал сад тир къвалин-государстводин къурулуш. Тарашна вири халкъди арадал гъайи, а залум дяйвярлди хвейи вири эменини. Гуя вири "Цийи" хъана. Гила тербияни, гузвой чирвилерни, акуларни "Цийи" ийиз алахънава. "Цийи" диде-бубавал мудда твазва. Европада хъиз, "вилики фенвайдай"...

Чалахъ гылкыл жеда? Вуч вилик кутада?.. Роботини компьютерри, смартфони тербияламишавай несилрикай инсандин руғъ авайбур жеда жал?..

Гъахъсузилерин къурбандар

3 ◀

Инал чи ватанэгъли, вири дульядиз малум хъайи къве вахан - Зитадин ва Гитадин диде Зумрият Резахановадикайни рахун тавуна жедач. Ам мергъяматлувилин "Зита ва Гита" фондунин регъбер я. Кыргызистанда адаа еке авторитет ава. Адаа, республикадин президентдилай эгечина, вири руководителин кабинетин ракларар ачуя. Фондуни начагъ аял приз вири жуьредин күмекар гузва.

Зумрият вахаҳ галаз чун Чуйский областын губернатор Эркин Тентиева, Сокулинский райондин гъакимди, Кыргызистанда авай Россиядин консулди, чакдин муфтий Замир Рагыева къабулна. Абуру Женгизхан къиле тухвай ясдин митингдин иштиракна. Аниз ватанэгълияр акунхъ цигел хъанвай къульзубурни, коляскайра аваз на-

чагъбурни, газаф жегъилар, аяларни атанвай. Чун вири сурарал фена. Штулви жегъилди ясин көлна. Вирида къариблухудин чиликай месни яргъан хъанвай рагъметлубуруз дуя авуна. Рахайбуру дагъустанвири гъихътин четин шартларга зегъмет чигунатла, Кыргызистандин экономика вилик финик гъихътин пай кутазватла, дуствиелди гылкы яшамиш жезватла, лагъана. Мярекат риклел ала-муқдайди хъана. Хквадайла, ватанэгълиири са талабун авуна: "Чун ина авайди квездир чир хъана. Алакъа атумир, къвезд-хъфиз хъухъ. Ватандихъ чун гъамиша цигел я..."

Эхъ, чна алакъаяр гегъеншарда. Областын, райондин гъакимрихъ, муфтиятдихъ галаз и жигъетдай меслятар хъана. Абури инизи къведа, чун гъанизи ни фида. Сагъвал ва къуватар гурай жуванбуруз, гъина аватлани. Къуй виринра гъахълувили агъавалрай!

* * *

9-ноябрдиз "Дагъустан" РИА-да республикадин СМИ-рин векилар Кыргызистандиз ватанэгълийрин патав фена хтай Дагъустан Республикадин милли сиясатдин вадинрин кратин рекъяй министр Энрик Муслимовхъ ва РД-дин МЧС-дин министрдин заместитель, цаяр къуниз акси къуллугъдин руководитель Жаруллагъ Маллаева галаз гъувашши хъана. Гыса вахтунда тешкилай видеоконференцияда Кыргызистандай мергъяматлувилин "Зита ва Гита" фондунин председатель Зумрият Резахановадин иштиракна.

- Чаз Зумрият Резаханова республикадиз атунин ва Кыргызистандиз дагъустанвияр акъудайдалай инихъ 85 йис тамам хъуниз талукъ яз тухузвай мярекатра адаа иштиракунин теклиф атанвай, - сүгъбетдив эгечина Энрик Муслимов. - Дагъустан Республикадин Кыил Сергей Меликован тапшургудалди аниз тамам делегация фена. Лугъун лазим я хын, чун къиргизири тирдигъири пара хушвилелди, чимвилиелди къабулна. Са раҳунин алач, 1936-1945-йисара абуру тежер хътин четинвилериз дурум гана. Амма виридалайни кар алайди: чи ватанэгълиири ана хъурер,

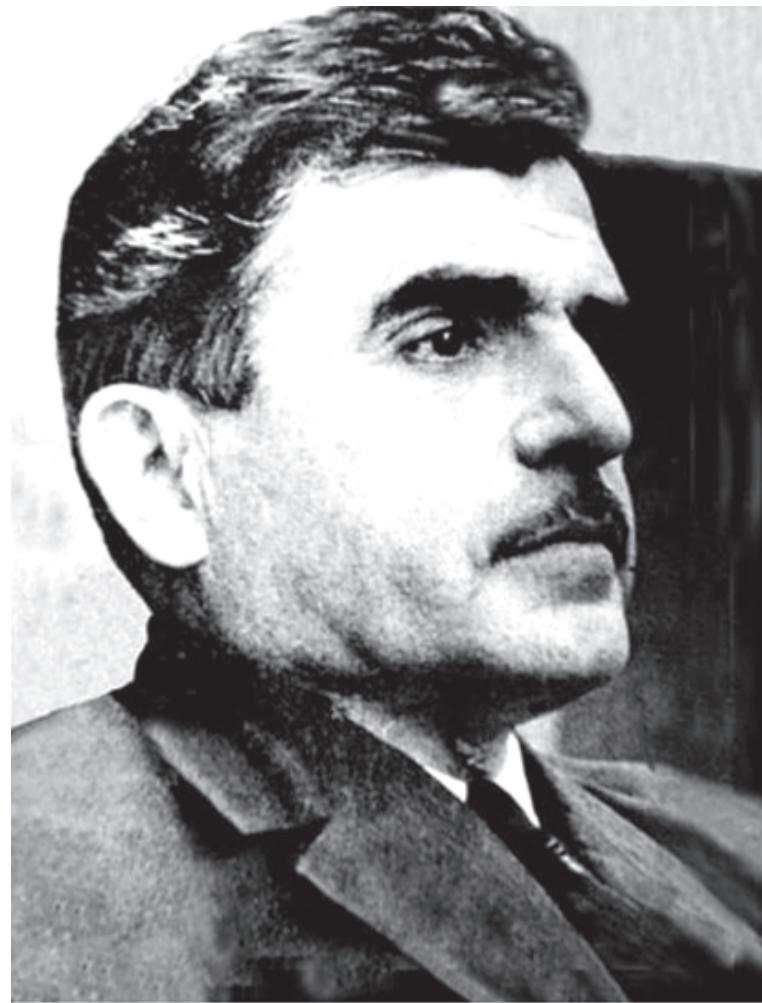
авач. Күн атуни чи гъевес хажнава, ватанэгълийрихъ галаз алакъаяр гегъеншарунин умудар артухарнава. Авайвал лагъайтла, чакай гзафбур күн мугъман жедайдахъ агъунвачир. Күнне чун тежер къван шадарна".

Жаруллагъ Маллаева журналистриз чеб гурушиши хъайи ватанэгълийрин умумърдикай, хизанрикай, алай девирдин жегъилприн къайгъурийкай ихтилатна. "Чехи хъурера яшамиш жезвай чи ватанэгълийри түквенрай сүрсөт маса къачузвайди туш, вири чипи гъасилзава. Абуру халисан зегъметкешар я", - алана хъувуна Ж. Маллаева.

С.Керимов дидедиз хъайидалай инихъ 100 йис тамам хъуниз талукъ яз

Назир ШИХГЬАСАНОВ,
Уллу-Гъетягъ

КЕРИМОВ Сейфулла Асадуллаевич 1921-йисан 14-ноябрьдиз Кулье округдин Уллу-Гъетягърин хуре Бакудин фляедин хизандын дидедиз хъана. XX асирдин сифте кылперилай башламишна, Бакудин нафтадин мяденра 17-18 йисуз зегъмет чукуралай, Октябрдин инкъилаб гъалиб хъайидалай гүгъуниз ам Дагъустандиз хвевва. Дузыен, мублагъ чууллар авай, ракъун рехъ физвай Самурдай чилдер къачуна. Ана ада, зегъмет чуугуна, хъархъун, чумалин ва маса емишрин къелемар цана. Гъа вахтунда маса къачур чилдериз чадын агъалийри гилани "Гъетягърин" чакар лугъузва. Са Асадулладилай гъетири, Самурда Гъетягъий мад садазни чилдер авайди тушир. Идалай гъетири, Бакуда авай вичин къвалер маса ганвай пул газ акуна, ада Дербентдайни яшамиш жедай къвалер ва кафе-ресторан маса къачуна. Вичин 4 веледиз гележега четинвилер, дарвилер тақурай лагъана ва абуруз къилин чирвилер гун патал ада гагъ Дербент шегъерда, гагъни Самурда зегъмет чугувазвай. Сейфуллағъани вичин диде-буба-

Эхириимжи

дихъ галаз гагъ Самурда, гагъни Дербентда аял вахтар акъудна. Асадулладиз чизвачир вичин ва хизандин къилел газаф хаталу чулав цифер къват жедайди. Адан Дербентда авай кафе-ресторанды хъсандиз хийр гузвай. Самурда цанвай къелемарни чехи жевзай, бязибуру бергъердадли атанвай. 1935-1936-йисарда газаф лежбэрар, кулакар я лугъуз, чин хизандын галаз Дагъустандай Къазахстандиз, Къиргъизистандиз акъудзавай. Икъл, 1935-йисуз Дагъустандай - 2010 кас, 1936-йисуз лагъайтла, 3372 кас, кулакар я лугъуз, анриз сүргүннай. Абурук са бубат хъсан гъалда яшамиш жевзай лежбэрарни квай. Кулакар я лагъана акъудзавайбурун сиягъар түккүрүн фадамаз гылы къунвай. Абурун арада вичин тъварни авайди Асадулладиз ашкара хъанвай. Адан чехи гада Керим, начагъ хъана, рагъметдиз фена, ам хуръуз хутахна, гъана куучкунавай. Асадулладиз амай 3 велед тухудай рекъера мекъиланы чимила рекъиз кичлезвай. Гъавиляй ам хизандын галаз НКВД-дин ва ГПУдин къуллугъччирихъай чунынхъуниз мажбур хъана. Сейфуллағъ, школада къелна къутягъина, аттестат къачудайвал фадамаз хуръуз рахкурнавай. 1935-йисан зулухъай Асадулладин геле авайбуруз ам Дербентда авайди чир хъана. Идакай хабар хъайи Асадулла са югъ вилкимаз вичин хизандын галаз, мичи хъайила, поездда аваз вичин дустунин патав Къаякентдиз катдайвал хъана. Поезддин вагондиз акъахиз жергеда акъвазнавайла, Асадулладин умъурдин юлдашдиз са милициади масабуруз тақвадайвал, жибиндай, шикил акъудна, ада дикъетдивди килигайди, ахпа шикил жибинда хтурди ва Асадулладиз килигайди акуна. Милица къулухъди элкъвена, тади кваз са гъиниз ятланни фена. И аյвалатди-

кай ада вичин итимдиз лагъана. Чипхъ поездда къекъедайди къаттай Асадуллади мукъятавлан квадарнач. Вичин кайвани гъавурдик кутуна, абуру Къаякент галай патахъ мад поезд сятдин шумудаз физвайта чиринин къайгъуда гъатна. Гүгъуниз поезд 3 сятинилай физвайди чир хъайила, абуру са хелвэт чакада чунынхъана. З сятинилай поезд атайла, Асадулла поезд гъалзайдахъ галаз рахана. Поезддин келледа акъахна, Къаякентдиз фена. Гъа икъл ам вичин хизандын галаз вацран къене инай-аниз катиз, фикирдай къван гъепек хъана. Гвай пулуникай са тъимили тир амайди. Асадулладиз газаф күмекар авуна адан мукъва-къили Фаталиев Абдул-Къаягъира. Ам гъа вахтара тъвар-ван ва вичихъ галаз къуллугъзайбурун арада гъурмет авай хъсан юрист яз чидай. Абдул-Къаягъира Бакуда къалахдайла, Асадуллади гъадазнигазаф күмекар авуриди тир. Гъар сеферда Абдул-Къаягъир хуръуз хкведайла, адав вугана, абурун хизандын шейэр рахкурдай ва, хъфидайла, рекъера герек ататыла лагъана пулни гудай...

Гъа икъл са шумуд югъ алатайла, Асадулладиз адан кайваниди лугъуда:

- Икъл жедани я, Асадулла? Гъикъван чун инай-аниз катда, санни къвалах тийиз. Гумай са тъимили къван пулни къутягъ хъайила, ахпа чун гъикъ къашамиш жеда?

- Фикирар авуналди түккүрдай къвалах аваач. Са къве йикъалай зун рагъметдиз фидайдакай эхиз тежедай азарри хабар гузва. Зун рагъметдиз фейила, четинвилер амукъдач, гъикъ хъы, иеси амачирла, адан хизандик хъкуруззавач. Зун рагъметдиз фейила, вавай хизандын галаз хуръуз хъфейтла жеда. Ана колхозда зегъмет чуругуна, аялар къвачел акъалдарда.

Асадуллади ихтиин гафар лагъайла, кайваниди ада вичин чандык къаст ииз къланзайдаракай чир хъана. Идакай Асадулладин кайваниди тадиз Абдул-Къаягъира хабар гана. Абдул-Къаягъира еке хажалат хъанвай. Амма ада Асадулладин кайвани секинарна, ахътин нагъякъан къвалах вичи адав ииз тада лагъана гаф гана. Къваладин патахъяни хажалат тавун тъалабна. Абдул-Къаягъир Асадулладин патав фена, ада вичин чандык къаст аврутла, вич адан сурални текъведайди лагъана. "Квелайни четинвилер алатда ва хизандын мансиз къичардач. Вун рази туштла, а къвалах за иидач", - жаваб ганай ада. Амма Асадулла фикирри ақла-жарзай, ам михъиз яхун, эхирни начагъ хъана. Гъал лап пис хъайила, ада Абдул-Къаягъира вичин патав ша лагъана хабарна, адавай вуч секин чакадал фарикъатун тълабна...

Асадулладин хизандын къилел атай къван четинвилеркай заз зи чехи хчин умъурдин юлдашдин чехи дидеди - Асадулладин руша - Раижади сүтъбетнай...

Вичиз гъикъван четинвилер хъанатлани, Асадулладин тъалабун адан умъурдин юлдашди къилиз акъудна. Рушакай, педучилище, гүгъуналай музаллимвилин 2 йисан курсарни къутягъана, хъсан тежриба авай музаллим хъана. Ада сифте Уллу-Гъетягърин 7-классдин, ахпа юкъван школада 30 йисалай виниз тарсар гана. Сейфуллағъакай РСФСР-дин искустворин лайихуле деятели, ДАССР-дин халкъкин артист, композиторрин Союздын член хъана. Гъвеччи гаддикай - Зейнудинакай, - миллициянчи училище ва МВД-дин къилин школа къутягъана, МВД-дин полковник.

Асадулла рагъметдиз фейила, адан умъурдин юлдаш хизандын га-

лаз Дербентдай хуръуз хъфена, ада тур весидиз вафаула яз, колхозда къвалахдив эгечине. 1935-йисуз Керимов Сейфуллағъа хуръун 7 йисан школа агалкъунралди къутягъана. Манийралын авазрал рикл алай жегъил Махачкъаладин музучилищедик эгечизава. Икъван Чалвалди, гъеле школада къелдайла, ада вичи чукъарин музикадин алатрал макъамар ягъиз чирнай. Газаф-газаф - кемендал. Скрипкадал рикл алаз макъамар ягъиз чирай адан сад лагъай муаллим Х.М.Ханукаев тир. 1938-йисуз вичин рикл алай музаллимдин меслятталди ам музучилищедик эгечине. Машгъур профессор Столлярскийдик къвалахзавай Одессадин музыкадин техникумдик эгечина. 1941-йисуз анагагалкъунарнава аваз къутягъана, гъа ийисуз Одессадин консерваториядиз гъахъна. Ватандин Чехи дяве башламиш хъайила, Сейфуллағъа, гъиле яракъ къуна, душмандихъ галаз женг чуగъналди, Ватан хъуз фин къетгъина. Дяве башламиш пакадин юкъуз военкоматдиз арза хъъна, гүгъульлудаказ фронтдиз фена...

Дяведин халис чин Сейфуллағъа сифте яз "Новороссийск" тъвар алай гимидаваз Херсондиз фидай рекъе акунай. Душмандин самолеттири гъужум авур чавуз газаф аскер-

къати женгер къиле физвай. Аскер-рик руыгъ кутунин мураддалди Сейфуллағъа иширакзавай бригадади чи къушунрин виллик чин ала-къунар къалурна. И концертдиз фронтдин командующий, СССРдин Маршал К.К.Рокоссовскийди вичин генерални галаз яган. Абуру концертдин бригададилай рази яз амукънай. Сейфуллағъа Керимова а концертда чагъанчи Смирновахъ галаз санал скрипкадалди Украина-надин, Дагъустандин ва маса халкъарин авазар тамамарнай. Анал И.Бральсанан къульдердай макъамарни янай. И макъамарнин таъсири-дик маршалдини, генералприни къульнернай.

С.Керимовани иширакзавай Дагъустандин концертдин бригадади чи Ватандин гъар са пиле машгъур тир. Гъар са фронтди ам концерт газ атун вилив хъудай, гъикъ хъи, а концерт женгчияр руыламишзай, гъалибвал къачунин инанишвал артухарзавай. Чехи гъалибвал патал чуగур къати женгера миллионралди чи къегъал рухвайрини рушари чин алан чанар гана. Яс, гъам, дерт акун тавур са хизанни амукънай. Ватандин Чехи дяве къутягъ хъайила, Сейфуллағъа Асадуллаевич радиовещанидин комитетда къвалахал акъваззава. Ада ана 20 йисан къене музыкадин передачай-

Талабун...

рал хирер хъанай, телефон хъайибрун тъимили тушир. Амайбур Днепропетровск шегъердиз акътна. Амма ина яргъалди амукъун къисмет хънанч, анагин душманди къунвай. Сейфуллағъа Асадуллаевичи рикел хидай: "Чун, шегъер туна, къулухъди хъфидайла, ана зи рикл алай скрипка амукъина. Заз акъл жедай хъи, а скрипкади, вич иай акъуд, душмандин гъиле тамир лугъуз, зи гүгъульни гъарайзай хъиз. Скрипка душмандин гъиле гъатна, амма зи чанда душмандиз акси мадин артух ажуу, женинин гъисс къукъевнай".

Дяведи чуగур женгерики Сейфуллағъа 1985-йисан "Дуствал" журналдин 1-нумрадин 26-чине, "Зун инанишия" къил ганвай макъалада къхъна. 1942-йисуз Ватандин Чехи дяведи дегишвилер хъана. 19-ноябрдилай чи армияди къулухъди чуగун хъувунач. Вилиди гъужумиз башламиш команда. Командирин виллик аскерар паталди концерттар гүнин, музикантрин махсус бригадада тешкилунин месэлэйр ажъвазна. Скрипка ягъунал рикл алай Сейфуллағъа Керимов гъавиляй Дагъустандин военкоматдин ихтиядиз рахкурна ва ана ам концертрин бригададин артистынде тайна. Концертдин бригадади гъам женини, гъамни госпиталра авай аскерар паталди, югъ-ийиф лугъун тийиз, концерттар гүз, аскерин руыгъ хажжазавай. "Гагъ машина, гагъ фургъунда аваз, гагъни пијада физ, чна Дагъустандин, Гуржистандин, Азербайжандин госпиталдада авай хирер хъанвай аскериз, Ставрополда, Краснодарда хайи чил душмандикай азад авун патал женини авай чи ватанэгълийриз гъикъван концерттар гана, абурун руыгъ хажжана...", - рикел хидай Сейфуллағъа Керимова.

1943-йис. Брянск шегъердин патарив пехчи душмандихъ галаз

рин редактор ва художественный руководитель яз зегъмет чугуваза. Ахпа адакай халкъарин музалатрин оркестрдин, гүгъульни симфонический оркестрдин дирижер жезва. 1952-йисалай музучилищеда Сейфуллағъа газаф предметтэй тарсар гузва. 1964-йисуз адакай Махачкъаладин музшколадин директор жезва. 1951-йисуз Сейфуллағъа Керимов Москвадин Гнесинин тъварунихъ галай музыкадин институтдик заочникдаказ эгечизава. 1958-йисуз анагагалкъунралди къутяззава. 1951-1958-йисарда ада Къасумхурун, Ахцеғирин ва Мегъарамдхурун районриз фольклордин экспедицияр къилиз акъудзава. Анра адан регъбервилик кваз материалар къватна. 1956-йисуз "Музыкальная культура автономных республик РСФСР" табдиз акъудун патал музыкальный очерк къхъна. Сейфуллағъа 100-далай виниз манийризи, хорризни, театр-рин тамашайризни музыкари хъевна. Чна винидихъ къейднавайвал, адакай газаф шабагъирин иеси хъана. Сейфуллағъа Асадуллаевич газаф хъсан инсан тир, хуръунбур къандай ва мукъва-къилийрал рикл алай, абурун гъурмет ийидай. Хуръуз межъерик хкведайла, абуру гурлудаказ къиле фин патал "Лезгинка" ансамблдай хъсан къульдердай сад-къве кас хидай. 1981-йисан ноябрдиз Къасумхурун, И.Тагирован тъварунихъ галай культурадин дараматда, С.Керимован 60 йисан юбилейдиз бахшна, шадвиллин зурба мянракат къиле тухванай. Аниз Махачкъаладай газаф инсанар хтанвай: композитор, музикант, манидараар, артистар. Мянракат газаф хъсандиз ва гурлудаказ къиле фенай. 1991-йисан сентябрдиз, 70 йис тамам жез къве варз амаз, С.Керимов рагъметдиз фена. Рагъмет хъурай вичиз! Адан тъвар чи риклер эбеди я.

Абдулафис ИСМАИЛОВ

Чи хуверерин агъалийри кесиб гъалдилай, дулана-жагъдин чедин шартларилай шел-хвал авунихъ, гъелбетда, бине ава. Виликдай хъиз, жуван хайи хувере ва я мукъварив клани чакда квалахад мумкинвилер амач. Мажибар, пенсияр гъвеччибур я. Абура вацран эхирдал къван хизандиз бес жезвайтла, хци месэляр амукъдацир. Акъваз тавуна, гъарса куынин къиметар са къатда багъва хъунин хизандин бюджетдин клан хкудзава. Инсанар кесибвиле амукъзава, умумър хъсанариз чедин жезва. Амма лугъун гөрек я хъи, гъя ихтиин шартларани хуверерин агъалийри разивал ийиз жедай

тунда Израил вичин хуърай тир умурдин юлдаш Зумратни галаз улкведин Кеферпатаң районра квалахрал хъана. Ина ам вичин рикл алай кеспидал машгъул тир. Жегъил педагог Зумратта юкъван школадин директорвиле квалахазавай. Жегъил хизан, квала-югъ хъана, хъсан дуланажъ тир аваз яшамиш жезва. Амма им къариблух тир - багъри ерийри, хуъру-кввали чипхъди ялзаяв. Къудратту Советрин Союзни чланвайла, хизанди хайи хуъруз хтун къетнә.

Вирина хъиз, Тагъирхурун-Къазмайрални совхоз, карханаяр чукурнавай. Квалахадай чакаяр амачир. Урусатда квалахна, педагогвиле хъсан тежриба авай Зумрат Алираевнадиз юкъван школада квалахдай муаллимвиле чка

ва цүдрандли масабурузни күмекар гана. Чина хурмаяр битмишардай багъманчи арендаторвиле кардин къил кутурди Тимур я. Ам лайихлу инсан я.

Дуъз лугъузва Израила. Мушкүрдин Самур пата къилдин ксарин багъманчывал виллик финик алим, агрономвиле дерин чирвиле авай Тимур Гъабибован чехи пай ква. Тимур Эбетуллаевичан къетлен лайихлувлал ам я хъи, ада Дагъустанда икъван члавалди битмиш тахъай, анжак субтропикра жедай набаттар, яр-емиш Мегъарамдхурун райондин чиперал битмишариз жедайди субтун. Адаз и хуверерин агъалийри гъурметдивди "чи Мичурин" лугъузва. Тимур Эбетуллаевичан квалахих галай гъвечи майдандин усадьбадиз ботаникадин багъ лугъуз

ийисуз икъван члавалди маса гуз хъянвайди анжак цүд процент я. Инсанриз еке зиянар жезва. Себеб? Түгъвалди, гъелбетда, чуру тъсир ийизва. Амма кылин себеб им туш. Урусатдин базарар къецепатан улквейрай гъизвай хурмайрив ацланва. Винел патан акунар түрчегбур тир абур битмишардайла, жуъба-жыре зияну химикатар ишлемишава, бегъерлувал хжакзава, еридиз лагъайтла, зиян жезва. Чи арендаторри гъасилзай продукция экологиядиин рекъяр михъиди, инсандин сагъламвиллиз хийирлуди я. Алишвериша авай арачийриз-алверчийриз чкайрал хурмайрин къимет кепекрал вегъена, чипиз алана чехи къазанжияр къачуз кланзава. Абуруз кланзавай къиметрай маса гайтла,

крайда, Социдин патарив гвай районра. Дағъустанда хурмайрин сад лагъай беъбер Мегъарамдхурун райондин Тагъирхурун-Къазмайрал Тимур Гъабибова къачуна. 2004-йисалай инихт чакдин агъалийри и хийирлүк емишдин багълар ийсалай-суз гөгъеншарзава. Пешекаррин гысырларлди, ци районда са агъзур гектардин майданра хурмадин беъбер гузвой тараар ава. Хурмадин вири багълар, государство-дин патай са күмекни галаачиз, агъалийри чипин хархийрих, чипин зегъметдади кутунвайбур я. Са агъзур гектар бегъердади атанвай бальлар! Гила абуруз государство-дин күмек чарасуз гөрек хъянва. А күмек гыкти гудатла, квалах гыкти тешкилдатла, государство-дин бир тир вири дережайрин алишверишинни сүрседдин, экономикадин идара-ра квалахзавай пешекариз, гыкум гылле авайбуруз чида. Зегъметчиidi вичин везифа хъсан не-тика аваз кылиза ақындуна. Гила нубат чиновникдинди я. Алай вах-

Зегъметчийрин гъарайдиз гъай ни лугъуда?!

хътин, юкъван дережадин дулана-жагъ түккүрдай мумкинвиле авачиз туш. Гзафбуру а мумкинвилерикай менфятин къазава. Государство-дин таалбазава. Чипиз анжак манийвал тагурай лугъузва, алазни ала-чиз инжилу тавурай.

Мисал патал Мегъарамдхурун райондин Тагъирхурун-Къазмайрал яшамиш жезвай Акимов Исаил Рагымхановичан твар къяз кланзава.

Райцентрадай къведайла, хуърув агақьадалди са тімил мензил амаз, рекъин эрчи пата, къизилдин ранг яна, бул беъбер алай хурмадин гүзел багъ экя хъанва. Адан гүрчегвилел акур касдин темягътефена, рикл шад тахъана амукъдак. Баркалла багъдин иесидиз ва ам хътин амай багъманчи арендаториз, - фикирна за. - Абура чи чил мадни берекатлува абурул ийизва.

Багъдин варар ачу тир. Ана са шумуд касди квалахзавай, беъбер кватаизавай. Багъдин гъалди лугъуз-вай хъи, адан иеси зегъметдал рикл алай, хайи чилин къадир авай инсан я.

Им чна винидихъ тівар куунвай Израил Акимован багъ яз хъана. Израил Самур пата машгъур хъайи квалаер эцидай устар Рагымхан Акимован хва я. Ватандин чехи дя-веден активный ишириакчи Рагымхан халу зазни хъсандин чидай. Чехи Гъалибилин суварин юкъуз ам, хурдал женигинин орденарни медалар ала, школадиз мугъман жедай, акъалтзавай неслил ватан-пресвилин рульдадлаз тербияла-мишуник вичин пайни кутадай. Ра-гымхан Акимова, хайи хуъре хъиз, къунши хуверани гзафбуруз яш-ишидин квалаер эцигна. Вирида ам михъивиледи квалахдай, зегъметдал рикл алай халис устад яз чидай. Ада вичин мұжыуд веледни, абурун жередай яз Израилни, намуслубур, а патал алай касдиз хъсанвал ийиз кландайбур, зегъметдал рикл алайбур яз тербияла-мишна.

Бубадин пеше бегенмиш хъайи Израил, хайи хуъре школа акъалттарайла, Махачкъаладин эцигунардай техникумдик экечиңа. Техникум куятынчына, эцигунардай карханайра квалахна. Са къадар вах-

хъана. Израил Рагымхановичаз вичин пешедай квалахдай чка жагъанач. Амма Мушкүрдин субтропикрин шартлариз мукъва Самур пата берекатлу чипелай хъсан маса дулух къачудай чка авани? Им чукурнавай совхоздин мулкар аренданда вугузай вахт тир.

Стхайар тир Мирзегъя, Израил, Исаил, Рагым ва Рамидин Акимоври, фагъум-фикарна, вирида санлай къве гектар чил яргъал вахтунин аренданда къачуна. Абурад гъардал вичин тлем акакъдай пай гъалтна. Стхайри, четинвилерал гъалтнатлани, сада-садаз күмек гуз, дурумлу зегъмет чуగуна, къве гектар чил беъберлүк багъдиз эл-куйрна.

Исаилав 0,6 гектардин чил гва. Сифте ана шефтеприн багъ хъана. Эхиримжи иисара, гъавадин къу-лайисуз шартлар себеп яз, Самур патан хуърера шефтеприн, машмашар хътин, къене ири цил авай емишар хъжеzmач. Гъавиляй Израила ва адап стхайри шефтеприн чкадал хурмайрин багълар кутунва. Абура саки гъар йисуз хъсан беъберарни гъизва.

■ **Хурмаяр битмишарун гзаф зегъмет алай кар яни?** - хабар къуна за Израилавай.

- Эхъ, сифте къиляй, багъ кутадайла, гзаф зегъмет чуగуна, хейлин хархияр авуна клан жезва. Гъар йисуз виниз тир беъберар хъана кланзаватла, маса емишрин багъларихъ хътин хъсан гелкъуын гөрек къведа. За ваз лугъун, беъберлувилел гъалтайла, хурмаяр чи патара лап кутугай емиш.

■ **Месела, гъар са гектардин беъберлувал?**

- Тахминан гъар са гектардай 20-30 тонн къван жеда.

■ **Маса гун четин жезвани?**

- Мад аникай рахамир.

Зун "Лезги газетдай" тирди ва вичикай макъала хъызы кланзавайди чир хвайила, тлалбадай жуъреда лагъана:

- Закай вуч лагъана хъыда къван? Зун хътингур чи хуърера гзаф ава. Чи хуърунви Гъабибов Тимуран тівар, адан баркаллу крап "Лезги газетда" тарифна, вирида раиж авунчайла, хъсан жедай. Адан ваз гзаф крап чир хъана. Күмекар гана. Заз хъиз, Тимур Гъабибо-

жеда. Ана чаз гъич садрани такур, ван тахъай, анжак къуьд-гад чими рагъ авай вилаетра жедай майвайяр, набататар аквада.

Мадни гзаф а карди магътепар-зала хъи, Тимур Гъабибова, вич лезги халкъдин тариҳдал рикл алай, ам чириз алахънавай кас хууниз килигна, и багъ, квалин къав янавай гъяят музейдиз, культурадин халис ма-кандин элкъурнава. Музейда лезги халкъдин аллатай девиррин умумурдиз талукъ альзурдад агаъкъна экспонатар кватаизава. Абурукай гзаф-тур Т. Гъабибова вичин жибиндай пул гана къачунвайбур я. Музыкадин аллатрикай музейда куъгъне кфил, зуурне авач. А аллатар лезги гъи хуъре, нин квалае аватла? Да-гъустанда вичиз тешпигъ авачир и музейдиз абурукай хъсан пишкешар жедай.

Вичихъ галаз хъайи сүгъбетда илимприн кандидат Тимур Эбетлаевича лагъана:

- Алай вахтунда важиблуди зи крарикай, агалкъунрикай рахун туш. Агалкъунар чи арендаторрихъ виридахъ ава. Цай къуна кузвай хътин, тади серенжемар къабулна кланзавай маса месэла арадал атанва, - къалабулух кваз къейдзава Т. Гъабибова. - Цинин йисуз хурмайрин гъич садрани тахъай хътин беъберар битмишарнава. Амма маса гудай чка авач. Алатай иисара ноябрдин вири беъберлүк кутаязавайди тир, цинин

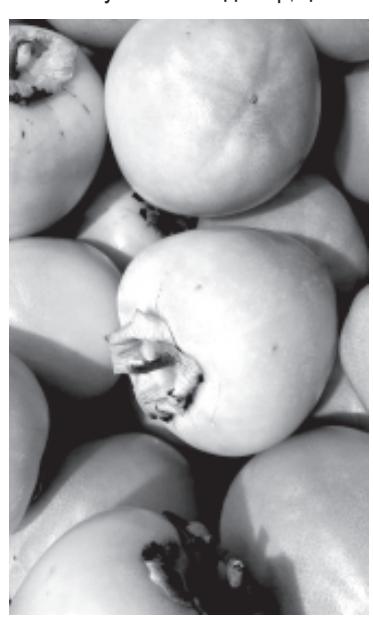
арендаторриз са хийирни жезвач. Советрин девирда алверчияр (спекулянтар) уголовный жавабдарварлиз нағаҳахъ чулагъзвайны бес?! Хуърун майишатдин продукция маса гүнин карда улкведа арадал атанвай гъалара алверчирин продукция гъасилзавайбур басмишава, шупларзава. Рахунар, кхъинар гзаф ийизватлани, им гзаф хиджака ақъвазнавай месэла я. Ам государстводин күмек галаачиз гъялиз жедач. Исятда арендаторриз тади күмек герекзава. Россиян шеързэгълийри Дағъустанда битмишарнавай, экологиядиин рекъяр михъи, тъямлу ва сагъламвиллиз хийирлу хурмаяр гуззлемизшава, - лагъана эхирдай Тимур Гъабибова.

Къейдер. Россияда хурмаяр ге-гъенш майданра анжак къве чакда битмишариз жезва: Къиблепатан Дағъустанда ва Краснодардин

тунда райондин хуърера 20 000 тоннелдай тімил тушиз и гүзел емишдин беъбер хъанва. Арендаторрихъ ам чи зурба улкведин шеърр из агақъардай мумкинвилер авач. Беъбер тараарлай къизва. Гъа са вахтунда Махачкъаладин базарра хурмайрин къимет 60-80 манат хъанва. Яргъал шеърра къиметар идалай 4-5 сеферда багъя я. Емишар чахъ аваз-аваз, вучиз къецепатан улквейрай гъар юкъуз вагонралди, "фуррайралди" ерисуз продукция Дағъустанда битмишарнавай, экологиядиин рекъяр михъи, тъямлу ва сагъламвиллиз хийирлу хурмаяр гуззлемизшава, - лагъана эхирдай Тимур Гъабибова.

Къейдер. Россияда хурмаяр ге-гъенш майданра анжак къве чакда битмишариз жезва: Къиблепатан Дағъустанда битмишарнавай, экологиядиин рекъяр михъи, тъямлу ва сагъламвиллиз хийирлу хурмаяр гуззлемизшава, - лагъана эхирдай Тимур Гъабибова.

Зегъметчийрин гъарайдиз гъай ни лугъудатла?!

Чи муаллимар

Тариф авуниз лайихлу я

Саида ЭФЕНДИЕВА, методист

Малум тирвал, чи лезги халкъдихъ дерин мана квай, акуль вна насытът гузай мисалар гзаф ава. Зегъметдикай лайхланвай мисалар за рикл алаz ишлемишда. Иллаки, ихтин са мисал: “Зегъметди инсандал баркалла гъыда”. Эгер чун мектебра къвалахзавай муаллимирикай рахайтла, абурун зегъмет лап екеди я. Муаллимизд ял ядай вахт тимил ава. Абуру, ақалтзавай несилдиз чирвал ватербия гунилай гъйри, гзаф мярекатра вон конкурсрса иширикава. Пара муаллимар, зегъметдиз килигна, тариф авунизни лайихлу жезва.

Гъар йисуз чна, методистри, гъи мектебриз фин герек ятла лугъуз, мукъудивди графикар туыкъурзава. Нубатдин сеферда и къвалахдал машъул тир вахтунда, Хожа-Къазмайрин мектебдай ракъурнавай чарчи зи фикир вичел желбна. Чарче кхъенвай: 21-октябрдин, яни Дағыустандин мединентдин въчаларин ийкъяз талукъ яз, лезги чалан ватедебиятдин тарсар гузай муаллим Рамазанова Марият Къухмазовнади ачу тарс тухуда. Ихтин тарс тухузвязла, завай къерехда акъвазиз жедани мегер? Гъанлиз килигна, методист Нателла Къафлановна вон Хожа-Къазмайрин мектебдиз фин меслят хъана.

Азгар вон гульушан ийкъан пакамахъ чун Хожа-Къазмайрин мектебдиз мугъман хъана. Дегълиздиз гъхънамазди, са десте муаллимири чун шаддиз къаршиламишина. Мектебдин регъбер тир Сепрена Абасовнадихъ галаз хваш-беш авурдалат гульгъуниз Марият Къухмазовнадин тарсуниз фена. И тарс-къугъун тешкилун патал ада еке зегъмет чулагънвайди чир жезвай. Суалар грамматикайдай, эдебиятдай, тарихда хъай вакъийрай къачунвайбур тир. Тарсунин эхирдай Дағыустандикай са вижевай документальный фильмни къалурна. Къве дестедиз пайнавай аялри, тамам жавабар гуз, чипхъ хъсан чирвилер авайди тестикъарна. Тарс-къугъун лап итижлудаказ къиле фена. Марият муаллимири гъиле къур гъар са къвалах ферлудаказ ийдайдахъ зун инанмиш тир. Тарс къутагъ хъайила, муаллимири зва аялриз алхишарни авуна.

Хожа-Къазмайрин мектебда вичин муаллимири везифаир гъакысагъишлиди тамамарзавай Марият Къухмазовнадихъ галаз зи сифте танишвал 2009-йисуз арадал атана. А йисуз “Йисан муаллим” конкурс Бут-Къазмайрин мектебда къиле физвай. Заз жюрида хъун

къисмет хънай. А вахтунда Марият Къухмазовнади 5-классда къелзаяв аялриз сатирик Жамидинан яратмишнрай тухвай тарс зи зигъинда къени ама. Конкурсда ам сад лагъай чказдиз лайихлу хънай. Дицед чалан тарс гузай муаллим конкурсда гъалиб хъун, дугъриданни, шад жедай кар тир.

Ада хиве къурвал, муаллимириз пеше адаz мектебда къелзаяв йисарилай хуш тир. Гъанлиз килигна ам мектеб хъсан къиметралди акъалтларайдалай гульгъуниз, 1991-йисуз, Дербентдин педколледжиз гъхъна. 1996-йисуз руш чи меркездиз рекъе гъятава вон ДГУ-дик экчизава. Амни 2002-йисуз къутагъай рушан къаст чирвилерин дережа мадни хжакун тир къван. Марият Къухмазовнади 2020-йисуз аспирантурани акъалтларна.

Алай вахтунда ада, лезги чалан ватедебиятдин муаллим яз, Хожа-Къазмайрин мектебда къвалахиз саки 23 яс я. Марият Къухмазовна датана къвалахдин яцла ава. Вичин пешедив ам жавабдарвилелди, къадирлувилиелди эгечизава. Гъиле къур гъар са кар тамамвилелди къилиз акъудзава. Гъавиляй даҳъ къвалахда агалкъунарни хънава:

“Йисан муаллим” конкурсдин (2009-йис) гъалиби;

республикадин “Хайи чалариз къвед лагъай нефес” конкурсдин призер;

райондин “Виридалайни хъсан ви-деотарс”;

“Виридалайни хъсан яратмишнрин гъхъ-гъисаб”;

республикадин “Виридалайни хъсан лезги чалан кабинет” конкурсдин гъалиби чи икмад.

Марият Къухмазовнади 5-классдин аялриз 2015-йисуз лезги чалай ватедебиятдин къянин дафттарар, Н.М.Таймуроуда галаз санал “Квэз лезги чал ватедебият чизвани?” гъвечи ктаб гъазурна.

Рамазанова Марият Къухмазовна “РФ-дин умуми образованидин гъурметлу работни” тъварциз лайихлу хънава. Ам зегъметдин ветеранни я.

Алай вахтунда аялрин итиж артухарун патал лезги чалан ватедебиятдин тарсара информацийдин технологияр ишлемишнун месэлладал машъул я.

Марият Къухмазовнадиз муаллимирин вон юлдашрин арада еке гъурмет ава. Хизанды пуд велед ава. Абурун гележек экууды, хъсанди хъун патал ада вичин вири къуватар эзигзава, абурун гъул, дүзгүн тербия гузва.

Къуй адаҳъ клубан сагъламвал вон мадни агалкъунар хъурай!

Эминан алемдай Зав рахамир¹

Завай хъана са хата вун яр къуна,
Ви гъакъикъат чир хъанач къи заз, гъузел.
Заз риклелай тефидай на кар къуна,
Зав рахамир, завай яргъаз къваз, гъузел.

Эвел къилий дузы аквадай² ви лукъуън,
Гъахиняй зун чалахъ хънай, за гъикъин?³
Ваз ихтияр я, вун жемир къве риклин,
Ажуз хъана, гъейрибурул⁴ къаз, гъузел.
“Гъейрибуруз сир лугъумир”, - лагъайла,
Вуж хъуй ама лагъайла, вун тахъайла⁵

(*Етим Эминан и шишир чапдиз гъазурайди ва адаz баянар гайиди
Мансур КУБРЕВИ я*)

¹ 1928-йисуз сифте яз чапдай акъатай Етим Эминан шиширин къватлалда и шишир тъвар алачир, 5 бендиникай ибарат тир эсер хъиз ганвай. 1941-йисуз акъатай адан шиширин къватлалда эсердал “Гъузел №3” тъвар эцигнавай. А.Агъаева 1960-йисуз туыкъурый къватлалда и ширидиз “Зав рахамир” тъвар ганвай. Гъа тъвар алаz ам литературада гъятнава, чнани ам гъа тъвар алаz, ширидин 1995-йисуз Гъ.Садыкъиди акъудай варианти бине яз къуна, газетда гузва, адакай Р.Гъайдарован архивда хвенваз хъай дафттардин 137-чина авай и ширидин вариантин къумекъалди чаз акур гъалатлар худна.

² Гъ.Садыкъиди ва адайлай вилик масабуру акъудай и ширидин вариантра инал “акуна” гаф хъенвай. Чи фикирдалди, а гаф Р.Гъайдарован архивда хвенваз хъай дафттарда авай варианта къалурнавай “аквадай” гафуналди эvez авун лезги чалан къайдайтив мадни къядай кар я.

³ Инал артухан “ви” гаф ихтиин царцикай худнава: “Гъахъ(и)няй зун ви чалахъ хънай, за гъикъин?”

⁴ Гъейрибуруз - масабур; гъейрибурул къаз - масабурул меслят гъиз, хабар къаз, вуч ийидатла тийижиз.

⁵ Гъ.Садыкъидин варианта и цар ихтиин жуьреда ганва: “Вуж хъуй бес а лагъайди, вун тахъайла?” Амма 1928-йисуз сифте яз акъатай Эминан шиширин къватлалда ви чи гъиле гила гъятнавай Р.Гъайдарован архивда хвенваз хъай дафттарда авай варианта и цар масакла ганва: “Вуж хъуй ама лагъайди, вун тахъайла?” Чи фикирдалди, цар сифтедай авай и къайдадиз хун дузы я.

⁶ Гъ.Садыкъидин варианта и цар ихтиин жуьреда ганва: “Акур бере къведан риклер шад жеда”. Амма 1928-йисуз акъудай къватлалда ви чи гъиле гила гъятнавай Р.Гъайдарован архивда хвенваз хъай дафттарда авай варианта и цар масакла ганва: “Сад-садаз акурула, риклер шад жеда”. Чи фикирдалди, цар сифтедай авай къайдадиз хун дузы я.

⁷ Яд - чара, жуванди тушир.

⁸ Икъван члавалди акъатай къватлалра инал “дустарин” гаф хъизвай. Р.Гъайдарован архивда хвенваз хъай дафттарда авай ширидин вариантин талукъ чадал “дустари” хъенвава. Чаз чиз, икм хъин дузы я: икм хъини сир ачухзвайди вуж ятла къалурзава.

⁹ Гъ.Садыкъиди ва адайлай вилик масабуру акъудай и ширидин вариантра инал “ахъядан” гаф хъенвай. Чи фикирдалди, а гаф Р.Гъайдарован архивда хвенваз хъай дафттарда авай варианта къалурнавай “ахъядан” гафуналди эvez авун лезги чалан къайдайтив мадни къядай кар я, гъа гафунилай гульгъунай къвездай “гъенял хъиз” келима фикирда къуртла.

¹⁰ Гъенял - рифма патал ишлемишнавай “эвел” гафунин нугъатдин жуьре.

¹¹ 1928, 1931 ва 1941-йисара акъатай къватлалра инал “дустарин” гаф хъизвай. Р.Гъайдарован архивда хвенваз хъай дафттарда авай ширидин вариантин талукъ чадал “дустари” хъенвава. Чи фикирдалди, Н.Агъмедова авур кар Е.Эминаз хас тушир жуьреда рифма дегишарун хъанва. Чна “хъиз” гаф вичин чадал хканва.

¹² Эвял - рифма патал ишлемишнавай “эвл” гафунин нугъатдин жуьре.

¹³ Н.Агъмедова 1948-йисуз акъудай къватлалда “физ” гафуналди дегишарнавай. Р.Гъайдарован архивда хвенваз хъай дафттарда авай вариантин чадал “хъиз” гаф хъенвава. Чи фикирдалди, Н.Агъмедова авур кар Е.Эминаз хас тушир жуьреда рифма дегишарун хъанва. Чна и гъалатл түккүр хъувунва.

Хъсан серенжем

Алай йисан 14-ноябрдилай 21-ноябрдади Россиядин вири мулкунал Экологиядин диктант къиле тухуда.

И диктант вичин бинеда тъбиат хънин месэлайтив эгечдай къайдай чирун, агъалийрин жуьреба-журъе къатарин арада экологиядиз талукъ чирвилер раиж авун, экологиядин жильтайтдай хатасузвал тъйминарунин ва и рекъе тахсирикарвилерин вилик пад къунин серенжем яз, экологиядиз талукъ савадлувилдерин дережа хжакун авай, гъар йисуз къиле тухузвяз серенжем я.

Экологиядин хиле жуван чирвилер онлайн-къайдада <https://экодиктант.ру> сайтдин къумекъалди, гъакъни оффлайн - жуьреда, яни кар патал тешкилнавай гъар жуьре майданрал ахтармишиз жеда. Диктантда Россиядин Федерациядин вири субъектрин агъалийтивай, гъакъни къецепатан улквейра яшамиш жезвай ватанэгълийтивай иштиракиз жеда.

Экодиктантдин иштиракчияр жеда: 12 йисалай гъвечи яшда авай аялар, 12-18 йисарин яшда авай жаванар, экологиядин хиле образование ви и рекъе къвалахунин тежириба авай ви авачир чөхки ксар. Диктант 25 сүалдикай ибарат я, ам 12 темадай тухуда: амукъаяр, къетлендаказ хузвиз мулкар,

Арктика, яд, Байкал, гъайванрин ви набататрин алем, там, гъава, дурумлудаказ вилик-фин, энергетика ви къацу финансар. Алай йисуз Экодиктантдин суалар неинки урус, гъакъни инглис ви испан чаларалди жеда. Экодиктант-2021 международный дережада аваз къиле тухуда. Мярекатда иштиракун патал арзаяр СНГ-дин улквейрай, Венгриядай, Сербиядай, США-дай, Египетдай, Мьянмадай ви Индиядай атанва.

Вириорсиядин Экологиядин диктантда Дагъустандини иштиракда. Икм РД-дин образованин ви илимдин министерстводин къумекъалди, республика диктант 17-ноябрдиз РД-дин илимприн гъвечи академияда къиле фида, хабар гузва идарадин пресс-кулпугъди.

Икни жеда къван! Калушар

Хъартас ШАГЬВЕЛЕД

ИМ Советрин гъкумат амай вах-тар тир. Чи хуърунви Курабегаз къве велед авай: рушни гада. Руш гъульук кваз са шумуд тир. Адахъ вичин хизан авай, пуд аялни. Гада - Къарабег Бакуда яшамиш жезвай. Гъана фабрика-да цехдин мастервиле квалахзавай.

Къве иис вилик Курабега Къарабег эвленимишна. Гила, Къарабеган сусаз гада хъанва лагъай хабар агакъайла, адан гъгульулар лап хажк хъана. Курабега вичин къари Изнифатни галаз Бакудиз фидай къарап акудна.

- Бес чун къевдни санал фейила, чи квала-югъ гъик хъурай? Малариз, верч-уындушдиз вуж килигда? - лагъана Изнифата.

- А квалахар за зи стхадин гада Къурбанал тапшурмишда. 10-классда келзаяв сейке гада я, са къве иисалай свас гъзвай. Вердиш хъурай! Вуна, къари, гъазурвилер аку. Аллагъди гайтла, къедай жумя юкъуз чун рекъе тъядда... Изнифата Бакудиз тухудай шей-шүй гъазуриз хъана. Курабега малар хъия-гъайдай куулухъ вичин гъвечи стх Мусабеган квалихъди ялна. Ам совхоз-дин гараждин заведиш тир. Вични квалахадал риекл алай са зарафатчи.

Курабега Мусабегаз вичин дерди-гъайдай, Къурбан са гъафтида, вичин квалае хана кланзаядакай лагъайла, гъечи стхади адаз икни жаваб гана:

- Какой разговор, брат? Абур вучтин гафар я на лугъувайбурс. Чи гъияля шуртна физвай квалахар я.

Ахпа вичин папаз эверна:

- Сульгъуль, я Сульгъуль! Атия вуна зайдай чунынхнавайди, гъуърк квайди инал гъвшаш! Закускадиз килиг!

Са декъивадил Сульгъуль, вичин хуругандалди михъиз-михъиз, са шу-ше эрекуни гваз атана. Итимрин вилик накъан хинкъардикай амай як, ниси, фу, маса затарни эцигна:

Гила Сульгъуль Курабегаз Мусабега-лай "шикъатар" иийз эгечина:

- Курабег дах, идакай зи чара атланва. Гъина за са шей эцигйтани, идаз жа-гъизва. Хъсан тушири идаз, квалахал милицадиз фенайтла, ракъарихъ галаз къуъвадалди?

Чехи стхади сив ахъайдалди Муса-бега жаваб гана:

- Я кафирдин руш, эрекъдин шуше-дин гъуль авай шешелда вуч ажал авайди я? Ви риекл аламачни, за шаз, вуна закай "чунынхай" шуше акудна, хъана, ичди гъана хтурди? Ви келледиз сакланы физвач, зун квалин хозяин тирди. Зун зи квалае жезвай мянрекатрин гъа-вурда хъана кланзаявди я. То есть, я должен чувствовать пульс состояния своей семьи!..

- Яда, суса шуше гъуърук эрекъ чур тахъуй лагъана кутурди я, зарафатна Курабега.

- Заз чизвайди тир кууне, сада-мулькудан пад къадайди. Стхаяр тушни кваш?

- Ваъ, вахар я, - жаваб гана Мусабега, папан гафариз яб гудай кваш куранвай вичин туттухдиз са "маленковский" чукъвена...

Чехи стхадин къарапдал рази яз, Мусабега Курабег квализ кваш рекъе хтуна...

Ингье Изнифата са исхи чамадан ацай затлар гъазурнавай, хизни сусаз тухудай: курай як, лезги дулдурмаяр, клемрецинни шумягъин хвехвер, хипен ниси, гъар жууредин курай емишрин зураг...

Жумя югъ алукъазавай. Нянин фу не-дайла, Курабега папав хабар куна:

- Вуч хъана, къари, заз ви гъуълар хъсан яз аквазвач хъи?

- Аллагъ, Курабег, заз пака чи вилик агъа агъдабан Гъулбала акъатдайди хъиз ава.

Дугъирдани, Курабегни къве риекин хъана. Эгер, санис фидайла, хуърун-бурун вилик агъа магъледавай Гъулбала акъатдайлар, гъуъунлай ада са гафни хълагъайла, садан карни фейи чакда туткуъдацир. Им виридав субут хънвай кар тир. Фикирна, фикирна, Курабега папаз лагъана:

- Са күсни вуна дарихвал мийир, къари. Чун экунахъ фад, Бетонкадин рекъяр яна фида, ам чи вилик агъаттий-дайвал...

Экунахъ фад стхадин хва Къурбанни атанав. Ам квализ вири крарин гъа-вурда туна, Курабегни Изнифат, Бетонкадин рехъ куна, Дербендин рекъел экъечида. На лугъуди, им талабун я: мукъуын къиле абуруз чин къаншардиз къевзвай Гъулбала аквада. Папакни гъульук зурзунар акатна. Курабега вичи-вич гъиле куна, Гъулбалади сив ахъайдалди лагъана:

- Гъулбала, ваз минет хъуй, са гафни лугъумир, хабар къамир. Чун Бакудиз гаддин квализ физвайди я. За ваз гаф гузва: хкведайла, ваз ругуд нумирдин са калушарни гъида...

Абур сад-садалай алатна. Изнифатни Курабег рекъян къекъундихъ агакъайла, куулухъай Гъулбаладин ван атана:

- Яда, Курабег, Баку пара машин-автобус, трамвай - троллейбус авай еке шеъзер я. Фин вун ийизва. Тахтун хъяйтла, калушарин жаваб ни гузвайди я?

Физвайбурс рекъелай элъвенай...

Москвада авай хва

Шихали БАГЬИРОВ

Лугъуда хъи, больницализни поли-циядиз са касни ават тавурай. Гъикл ятла-ни, гъардаз са тал ганвай къуъзув баде-яр больницаца са палатада жедай. Нянин хъайила, гъарда вичин дерди-балади-кай, къил чуѓваз къевзвай мукъва-къильрикай, сусарикай, рухвайрикай, авай агърабайрикай ихтилатар иийз, вахт акудзавай.

Чизвайбурса бадедивай хабар къада: - Я чун вах, а ви гадайрикай, вал къил чуѓваз, атана чхир? Абур хъуре авачни?

- Я чун вахар, - лагъана къуъзув баде-ди, - зи къве гада паро яргъара ава. Абур зал къил чуѓваз агакъазвач. Амма зи пуд лагъайди Москвада ава. А хва, гъар ваца зал къил чуѓваз, хъфизва.

Гъар хтала, са 15-20 агъзур манат пул-ни тазва, за къил хън паталди...

Москвада авай хчикай рахайла, ам чизвай бадейри, вахъ къве хва авай, пуд лагъайди гъинай гъанва лугъуда.

- Я чун вахар, гъикл авач захъ Москвада хва? Бес заз ваха вацран къилера, күсни геж тавуна, пенсия гузвайди зи хва тушни? Вичин чан сагъ хъурай, зун рекъелай алуд тийизвай...

Чулькведиз аватай кац (Юмор)

Рамазан ДАДАШЕВ,
РД-дин лайихлу муаллим

вазвачни? Са шумуд юкъуз недай чукъ га-дардай югъ яни къе? Валлагъ, хъанайтла, са бадида авайди зани недай, - хълагъана Секината.

- Чан вах, за мад и квалае гъич са хуърекни хъийизмач. Къачуз тулькенрай калбасарни малматар, тульрай чпиз аялри.

Вичиз гзаф къандай чулькведин дад сиве тъятай Секината квалахъди еримишна.

Гъа ик са тимил мензилдиз хъфейла, Секинат халадиз цур ийидай сесер атана. Риеклик къалабулух акатай къунши, кула авай квар чилел эцигна, тадиз хтана, Перизатан салаз са вил яна. Килигайтла, сала авайди са бегъем цирк я. Перизатан аялар, гылерла шумягъин шукъуль тъвалар аваз, гъарай-эвердалди са кацихъ калтугзава. Кац-тара, аялар - къанник...

- Я балаяр, я азизбур, им вуч къаст я кульне кации ийизвайди? Адак вуч тахсир ква? Кваз ам гъич язув къванни къевзвачни? Гъамни, къун хъиз, Аллагъди халкънавайдия?

- Я Секинат диде, накъ чун мектебдай хъведалди, баҳди, винел алай цийи квализ дакъардал чукъ авай къажъган эцигнавай. Тарсунай гишин яз хтай чаз къажъанде авай чулькведиз и кафириди инадиз акуна. Чавай нез тахъана, баҳди чукъ кициз ичирна. Гъакл хъайила, чна и кациз туньбульзазава.

- Я чан аялар, кациз вуч чида? Кульне чукъ авай квализ рак агална къандай ман. Ам чал тийижир гъайван я. Кваз Аллагъдихъай къванни киче хъухъ, - тагъимарна Секинат дидеди. Квализ агакъдадли, хиялри тухван-вай яшлу дишегъли къуншиди гзаф тарифар авур чулькедин къисметдин гъавурда пътна. Бес, икни жеда кваш!..

Къуншидин таб фад дуъздал ақъатна. Дугъирдани, халкъдин мисалда лугъувайвал, я таб, я угъривал... яргъалди фидач. Квалин хабар - гъечи-дидавай, къучед хабар - чехидавай, лугъузва мисалда.

Лишанриз гъазурвал

Роза МИНГЪАЖИДИНОВА

Гъар чи квализ Райзудин халу атайла, тухдади чна адан сүгъбетриз яб гудай. Самоварни столдад пайда жедай. Райзудин халудиз самовардин чай къандай. Чай гъазур хъана. Амма чаяр къайнин жезва, садани хъвазвач. Эхирни баҳдивай ақъазиз хъанач:

- Кульне чаяр вучиз хъвазвач?

И вахтунда халудик хъуърун акатна.

- Ву-ув, чай шекердив хъвадайди туширни? - гъарай ақъатна баҳдай. Шекер авай шекердани столдад гъана, чаяр хъваз башла-мишна.

- Гила за кваз чайдикайнин шекердикай са ихтилил ахъайда, - лагъана Райзудин халуди.

Виридав зхвеши хънвай. Кисна яб гузашла-мишна.

- Мирес Селим имидин къвед лагъай рушак лишанар кутаз къевзвай югъ. Селим имидин къари Аният паро кагъул дишегъли тир. И квализ Селим имидизни чизвай. Гъавилля миресдик экуынлай теспачавал квай:

- Килиг гъа, Аният, къавумарни райондай къевзвайбурс я. За эвернавай мугъманарни - хуре вилик-къилик галайбурс...

Вич къаравул тир бағъларин. Эвернавай

Посылка

Гъар гад хъайила, хуърун инсанрин арада къалмакъал жедай. Күн патахъай? Цин патахъай. Са хвалай къевзвай яд виридав гекр жезвай. Сабурлувал авачир.

Са экунахъ яхъялдиз эвичлайла, гъарай-эвер тир авайди. Мад цин патахъай къуншияр Алини Абас сад-садал элъвенай. Гъаятдиз эвичлай Ибрагымни и ванцел атана. Ибуру гъарда вич гъахълу я лугъузай. Алидин гъиле са вижевай лопатка авай. Сиви чукъни тавуна, Ибрагима лопатка Алидин гъиле къачуна, къве къатина.

И кар акур Абас, къил къарци ягъайди хъиз, квализ хъфена. Аламайбур хъуърез-вай.

Абуруз Ибрагиман хесет чизвай. Ам дустагъда авайла, ихътин квалахъ ханалдай: низ посылка хтайдан, дустагъда авай на-халири, ам вахчуз, чпиз пайзайвай. Садавайни чукъни ийиз жезвачир. Са сеферда Ибрагим-мазни посылка атана. Посьлакадив агатиз кълан хъайла са ягъуздин къил гъа посылкадив яна, хана. Гъанлай къулухъ посылкайр сала-матдиз чин иесийрив агакъиз хъаналдай...

Зенд

Эдебиятдин гележег хаталувилик ква

Чахъ, лезгийрихъ, эдебиятдин асерар теснифунал машгүл хьайи ва жезвай шаирарни гъикаятчияр гзаф ава. Чи ийкъара милли эдебиятдин майлвалзайбур, яни къелем гъиле къуна са вуч ятланы яратмишзайбурн тымил ава лугуз жеда, амма къелазайбурун, цийиз акътатай эсердикай чин фикир лугуззайбурун къадар лап тек-тукъ малум жезва. Эсеррикай, ктабрикай къиззвай фикирарни, якин жезвайвал, асул гъисбайдай вирибурувай къабулиз тежедай тарифар я. Туштила, къуне хкваш зи рикел цийи ктабдиз ва я эдебиятдин эсердиз лайххула ва гъахълу къимет гайи критика-дин макъала ва я рецензия. Зи рикел эхиримжи вахтара "Лезги газетдиз" акътатай, шаир ва публицист П.Фатуллаевади Дагъустандин халъдин шаир М.Бабаханован "Келентар" чехи эсердикай къхъял макъала хквэзва. Мад и жууредин макъала яр къиззвайбур мукъвара пайда хъана акунач. Инал зун писателринин шаиррин юби-лайрдиз талукъ яз чапзайвай макъалайрикай ражавач. Гъахълу критикадин макъала яр къхъин регъят карни туш.

Хайи чалал акътазавай "Самур" журналин алата асиридин нумрайприз вил веъйла ақвазва хъи, кри-

тиладиз, библиографиядиз, чалан месэлайриз талукъ метлеблу, къиметту макъала яр мукъвал-мукъвал чапзайвай. Гила асул гъисбайдай яратмишунар я акъудзайбур. Критика лугудай заты вуч ятла къенин девирдин жэйиль къелемчииз чизвач ва чирдай касар ава. Фадлай къелем гъиле авай устадри журналда лап хъсан критикадин, рецензийирин конкурс тешкилайтла, фикир желбайдайбур таъбана амукъич.

Эсеррикай, ктабрикай къиззвайбуруни, "таъсирлу царап я", "къетлен хатл ава" хътин парашит хъянвай келимаяр эзберзана, амма "таъсирлувлани" "къетленвал" квекай ибарат ятла, гъадакай са гафни лугузвач. Авайвал лугуун, гзаф вахтара чалан къанунрал эсиллагъ амал тийизвай, рифмани везин патал гафарин кълубар чипиз къанувал "къугъурнавай" ширибазрин яратмишунарни майданриз акътазава.

Ахътин фикирдал къвэзва хъи, вилик-къилик квайбуру, "чранвай" кълемчиизи чи милли эдебиятдин къайгъу чугунигай гъич фикирни ийизвач. Авай гъала-ри субутзава хъи, хайи чал хъиз, хайи эдебиятни гележегда хаталувилик акатун мумкин я.

Чи ватанэгълияр - гъар сана Агалкъунар ава

Тайский боксдайни кикбоксингдай спортдал машгүл хъун давамарна. Туладин, Калугадин, Орелдин, Воронеждин ва Москвадин областри къиле фейи спортидигин акъажунра вичин алакъунарни устадвал къалурна. Пешекарвилин женгера къиле тухвай 9 бяльсиникай 8 гъаливал къачунларни акъалтларна. Тайский боксдай ва К-1 жууредак къиле фейи ЦФО-дин акъажунрана адахт агалкъунар хъана.

Тренервилин къалахдив ам 2020-йисуз эгечна. И гъвечи муддатда ада текба-текженгерин сирер чирнавай жегъилрихъ хъанвай агал-

къунри насиғъатчидин вини дережадин устадвал успатзава. Ада тайский боксдайни кикбоксингдай рикл алай аяларни, чехибурни вердишарзана. Фарида ихтилат авурвал, алай вахтунда Тулада адан гъилик вердишвилер къачуззайбурун арада вад лезги ава. Муаллимди-тренерди абурук еке умудар кутазва.

Ингье абурун агалкъунар: Аль-мед Сейфедовакай (15 йис) тайский боксдай Москвадин областдин чемпион хъана, и жууредак Туладин областда приздин чак къуна. Али Сейфедов (13 йис) Туладин, Москвадин, Калугадин областри, Артем Гульнесеров (14 йис) Туладиннини Москвадин областри тайский боксдай къиле фейи акъажунрин призерар я. Алихан Атлиханов (13 йис) тайский боксдай Туладин областда къве сеферда чемпион, Воронеждин областдин чемпион, Калугадин областдин призер я. Адан гъвечи стиха Умар Атлихановакай (9 йис) тайский боксдай Туладин областдин чемпион хъана.

Вичин регъбервилик кваз спортидин сирер чирзавай, акъажунра агалкъунарни къазанмишавай же-гъиль пагъливанрал муаллимди-тренерди дамахазава. Къуй чи ватанэгълийрихъ спортидигин алемда зурба агалкъунар хурай!

Квэз чидани?

Египетдикай итижлу делилар

- Египетдин кважай Гераклион шегъер 1200 йис идалай вилик гъульпун къанай жагъана.
- Елкен алай лутквейр сифте яз Египетда арадал гъана.
- Эвленишиш жезвайбуру сада мукъудз заклалар гүнин адэт эвэлдай Египетда арадал атана.
- Сят сифте яз дэгэй девирдин египетвийри арадал гъана.
- "Иероглифар" лугудай кхъинар ва кхъинар ийдай чарни девит (адаз "папирус" лугузвай) сифте яз египетвийри арадал гъана.

Улькведа ва дульняда

Серенжемрилай аслу я

Чи улькведа коронавирусдин түгъвал күтэягь хъун вакцина-циядин еришрэлай ва къалп сертификатрихъ галаз жэнг тухунлий аслу я. Ихътин фикир вице-премьер Татьяна Голиковади малумарна. Адан гафар "РБК" чешмеди раижнава.

Голиковадин гафаралди, къейднавай къве месэлэдиз гъикъван хъсандин фикир гайтла, гъакъван фад Россиядай түгъвални кважада. Къейд авурвал, ял ядай гъафте малумарнаны, ковид чукунин жигъетдай 10 региона гъалар мадни пис хъана: Саратовдин, Белгороддин, Тюмендин, Челябинскдин, Ярославлдин, Магадандин областра, Красноярский крайда, Татарстан, Тыва ва Чувашия республикайра.

"Вирус чукунин "зунжур" къатлун патал адаа акси рапар ягъунин гъерекатар артухарна къланда", - лагъана ада.

Вири регионрин гъукумдарри QR-кодрин система кардик кутун малумарнава. Декабрдин юкъвара хъиз вирина и серенжем къуватда гъатда. ВОЗ-дин Россиядай авай векил М. Вуйновичан фикирдалди, ял ягъун патал малумарай ийкъарин нетижалувал инсанрилай аслу я. Гзаф вахтара герек тир серенжемрал амал-зава, инсанри вирус чукунин гъерекатриз рехъ гузва.

МИД-дин векилдин зарафат

Россиядин МИД-дин векил Мария Захаровади Украинаидин терефди къемедачи Максим Галкин "чулав сиягъдик" кутунин делилдикай зарафатдин гафар малумарна. Вичин фикир адаа хусуси Telegram-каналда къхъена.

"Украинаидин милли хатасувал хаталувилик ква - адаа Россиядидин къемедачири къурху гузва...", - зарафатдивди къхъена М.Захаровади.

Малум тирвал, 4-ноябрдиз Украинаиди М.Галкин "хаталубур" сиягъдик кутуна.

Салан майвайяр неъ лугузва

Пегъризчи Е.Арзамасцеван фикирдалди, зулун вахтунда стресс явашарун патал салан майвайяр түльнүн герек я. Духтурди вичин теклифар "Москва 24" чешмедицэд раижна.

Зулунни хъультуун муддатда чугъундурини газарри неинки сагъламвилиз, гъакъл стресс алуудунизи хъсан патахъай таъсирда. Пешекарди къейдздавайвал, чугъундурдик нервийрин система къайдадик кутун патал герек тир витаминар ква. Адан гафаралди, беденди бес къадар хром тахъуниди инсандин гъульпурч чур хун мумкин я. Нервияр чур хууниди инсанри зулун вахтунда ширинлухар түльнүн гзаф майилвалда, пешекарди тест-тиктарьавал, гъа и себебди бедендиц хром бес тежэвийдан гъакъынчай шагыдвалзава. Вилерин экв зайнфурзу А витамин-далди дэвлеттул газарар түльнүн теклифзава.

"Риклин сагъламвал патал важбули тир калий квай келем ишлемишүнхийн еке метлеб ава", - лагъана духтурди.

Идалай вилик Америкадин алимири яхун жез къумекдай пуд сүрсөт малумарнай: буран, ич ва келем.

Таксир квачиз 23 йисуз

дустагъда

США-да тажуб жедай агъвалат арадал атана: 51 йисан яшда авай Э.Болден 23 йисуз, са таксири квачиз, дустагъда ацуяна ва гила судди адаа эвездин пул хүгнин къаар акууднава. Чакадин чешмейрал асаслу я, идакай "Лента.ру" сайтди хабар гана.

Къейдздавайвал, таксири судадас вичин баъга умурдун пай дустагъда акуудай америкавидик гила миллионер хъана. Суддин заседанида иштиракайбуру Болденаз 25 миллион доллар эвэз яз хун гъахълу къаар яз гъисабна. Болденак къве кас къена лугуз тахсир кутунай.

Хъсан рекъер авай шегъерар

Грозный, Белгород, Саранск, Якутск, Магнитогорск, Владивосток, Набережные Челны, Калуга, Махачкала ва Нижневартовск улакърин хъсан рекъер авай Россиядийн шегъерин сиягъдик акатнава. Идакай «Известия» чешмеди хабар гана.

Тъварар къунвай шегъерин агъалийрин чехи пайр улакърин рекъерин еридилай ва рекъерин къуллугчийри тамамаравай къалахрилай рази я.

"Ингосстрахи" 250 агъурдалай виниз агъалияр яшамиш жезвай шегъерра сентябрдизни октябрдиз ахтармишунар къиле тухвана. Иштиракайри рекъерин гъалдиз, общественный улакърин, рекъерин полицийдин къалахдиз, гъакъни рекъерал "къумпар" арадал атунин мумкинвилериз къимет гана. Къейдздавайвал, рекъерин еридилай агъалийрин анжак са паюни разивал ийизва.

Иштиракайбурун фикирдалди, виридалайни нагъакъан рекъер Смоленскда, Рязанда, Владивостокда, Томскда, Костромада, Брянскда, Архангельскда, Санкт-Петербургда, Петрозаводска да Ярославлда ава.

Кесиб жеда

"Обозреватель" чешмедин делилралди, Украинаидин агъалияр кесибилихъ фида: 2022-йисуз мажибдин агъа къанин къадар ва пенсияр авайдалай тымил жеда.

Идалай вилик политолог А.Ермолаева малумарайвал, Украинаидин экономика пайгардик квач ва ада улькведиз зиян жедай хуурда къалахзава.

Чин гъазурайди - Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

Дин

Муртадвал ва Чехи гунагъар

Ямин МЕГЬАМЕДОВ,
диндин рекъий алим

Вилидай газетдиз акъатай макъалайра чна фикъидин гзаф ктабра **муртадвиллакай** рахазвай разделар (паяр) авайди къейднай. И кардин себебни адаа еке эгъмият ва метлеб хъунхъ галаз алакъалу я. Муртад хъун - им диндай акъатун лагъай чал я. Муртадвал - Ислам чуурзавай кар авун ва я гаф лугъун я. Яни бязи гунагъ крат авурула ва я гунагъ гафар лагъайла, мусурман кас диндай акъатзана (адакай кафир, муртад жезва). Гъатта ада капл ийизватлани, сивер хузватлани ви гъаждиз физватлани.

МУРТАДВИЛИН ЖҮРРЕЯР ПУД АВА:
1) акъидадин (инанмишвилирен) месэлайра муртадвал авун;
2) гафаралди муртадвал авун;
3) крааралди (амалдалди) муртадвал авун.

Муртадвал авуник бязи чехи гунагъар авунни акъатзана. Ахътин гунагъар лагъайла, саки 70-далайни артух ава ва абурукаи са къадарбурукаи чун и макъалада рахада.

Чехи гунагърин ва гъвечи гунагърин арада вуч тафават ава лагъайла, чехи гунагъриз имам аш-Шафиidi ва имам Абъмада ихътин тариф (определение) ганва: “Чехи гунагъ - ам вичин живъетдай (шариатдин) гъяд (жаза) важиблужезвай ва я вичин гъякъиндей (шариатда) къемли гъялягъ авай кар я”.

Чехи гунагъар къве жууре ава: диндай акъудзавай ва диндай акъуд тавуна, ахътин кар авунай еке жаза къвездай. Чехи гунагъдинин гъвечи гунагъдин лишанар гъхътинбур я? Мусурмандиз вичин авунвай гунагъ гъи жувердик акъатзатла, гъвк чир жеда? Алими лугъузвайвал, чехи гунагъар авурбурун жазадик лянет, азаб, Жегъеннемдин цай акъатзана. Мадни, чехи гунагъар авурбуруз иман жеда, Аллагъ-Тааладиз абурукаи хъел жеда, Ам акугъламиш жеда, Ада лянет ийида.

Чехи гунагърикай къерех хъун инсан патал рикъин секинвал, шадвал, чина нур хъун, квалин къене берекат хъун я ва ам Аллагъ-Таала рази жедай кар я!

Килиг, вуч шад хабар гувватла Аллагъ-Таалади Къуръанда (4-сур, 31-аят, мана): “Эгер күн кvez къадагъа авунвай (еке гунагърикай: ширкдикай, диде-бубадин чалаз килиг тавункай, яна къинкъикай...) яргъаз хъайлти, Чна күн пис крат (гъвечи гунагъар) квелай алудда (багъышламишда) ва Чна күн багъа (лайиху) “тъахъдай чкадиз” (Женнетдиз) ракъурда”.

Пайтъамбарди (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) лугъузва (мана): “**Вад капл, жуумядилай жуумядал, рамазандилай рамазандал - абурун арайра хъанвай кульб гунагърилай гъил къачуда, эгер инсан чехи гунагърикай яргъаз хъанвамла**”. (Яни, гъарса ферз капл ада авурла, гъар жуумядин капл ада авурла ва гъар рамазан вацра сивер хешила - гъар къве ферз клуунин арада хъайи, гъар къве жумъя-клуунин арада хъайи вири гунагърилай гъил къачуда, анжак чехи гунагъар квациз) (Муслим).

Аллагъ-Таалади вири инсанриз эмир гана лугъузва (ам Къуръанда сад лагъай эмир я) (2-сур, 21-аят, мана): “**Эй, инсан! Ибадат ая (кунье) күн Раббидиз - күн ва квелай вилик хъайибурни халкъинавай, кваз (Аллагъдихъай) киче хъун патал!**”.

(Къатлама)

Диндин месэлайриз талукъ суалар пайда хъайлти, ватцапдин
8-989-653-42-35 нумрадиз хъыхъ.

Маса аята Аллагъ-Таалади лугъузва (51-сур, 56-аят, мана): “Халкъинава За жинер ва инсанар - (абурун) анжак (са) Заз ибадат авун патал”. Алими лугъузвайвал, Аллагъдин садвал тестикъарун патал ибадатар Адаа талукъарис.

Чехи гунагърикай хъенвай ктабар гзаф ава, абурукаи сад имам аз-Загъабийди хъенвай “аль-Кабир” ктабар.

Чехи гунагъар

Абу-Гъурайра асъабди (Аллагъ рази хъурай вичелай) чаз хабар гузвайвал, Пайтъамбарди (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) гъадисда лагъана (мана):

“Күн ирид теледфайбурукаи яргъаз хъулик”. Абуру лагъана: “Я расула Аллагъ, гъибура абуру?”. Ада лагъана: “Аллагъдиз шерик гъун (ширк авун), съгуър авун, кас яна къин (вич ягъун Аллагъдин къадагъа авунвай, анжак гъахъ аваз янакъин квациз), риба (шариатдин къанунрал амал тавуна къазанмишнавай файда, файз) тъльн, етимдин мал тъльн, каффирин къушун атайла абурухъ галаз гурунши хъунин катун ва (гунагъ кардикай гъафил тир, чиз гъич фикирин авачир) диндар михъи мъумин - дишегълийрал (зина авунин) буыгътен (чуру кардин тахсир) веғын” (Бухарий, Муслим).

Абу Бакрат Нуфай ибн аль-Гъарис асъабди (Аллагъ рази хъурай вичелай) ага-къарнавай мад са гъадисда къейднавайвал, Аллагъдин расулди (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) лагъана (мана): “Хабар гудани за кvez виридалайни чехи гунагърикай?”. (Пуд сеферда). Чна лагъана: “Эхъ, хабар це я, расула Аллагъ!”. Ада лагъана (мана): “Аллагъдиз шерик гъун (ширкдин, куфрдин крат авун), диде-бубад чалаз яб тагун”. Ам къунтн яна къвалахъ хъанвай тир, ах-па ям (дуз) ахцууна ва давамарна (мана): “Дугъриданни! Таб гафлугъун ва таб шағындулан!”. А гафар ада гзаф къадар тикрариз хъана. Чна чакди лагъана: Агъ, киснайтла ам!” (Бухарий, Муслим).

Агъадихъ чун чехи гунагърикай ге-гъеншдиз рахада.

1. Аш-ширку биЛЛягъ (Аллагъдиз шерик гъун, мушрикъвал авул).**Ширкдин къадагъавал**

Малум кар я - виридалайни къетидаказ къадагъа авунвай кар ва виридалайни чехи гунагъ ширк авун я. Аллагъ-Таалади лугъузва (4-сур, 36-аят, мана): “Ибадат ая күнне Аллагъдиз ва шейни Адаа шерик яз къамир!”. И аята Аллагъ-Таалади ширк къадагъа авун ва Ада Вичин бендэриз буйргъунавай виридалайни зурба эмир - Адаа ибадат авун сад-садаҳ гилигнава. Вични, маҳлукъар Ада анжак ибадат авун патал халкъинавайла. Аллагъ-Таалади лагъанавай, (51-сур, 56-аят, мана): “Халкъинава За жинер ва инсанар - (абурун) анжак (са) Заз ибадат авун патал”.

Ам (яни шерик гъун) Аллагъ-Тааладин гафари къалпурзувайвал, эвлимжил гъарнавай кар я (6-сур, 151-аят, мана): “Лагъ (вич эй, Пайтъамбар абуру): “Ша (кунь), за къелда күн Раббиди квэз вич гъарнавайтла”. (Эмирнава Ада квэз): күнне Адаа са шейни шерик гъунтавун; диде-бубайриз хъсанвал авун; (къилел атанаи) кесибвиликай киче хъана, күнне күн аялар рекъимир - квэзни, гъабурузни ризкы Чна гузва; күн алчак (еке гунагъ авай) кратив мукъув жемир - абурукаи я ачухбурувя чинебанбурув; (яни) рекъимири күнне чан (инсан) Аллагъди гъарнавай - анжак гъахъ авай гъал квачиз (къанлудилай къисас къахчудайла яна къин, эвлениши хъайидай къулухъ зина авур кас къван гана къин ва муртадвал авур кас яна къин квачиз). Ам (а крат) квэз (кунь Раббиди) буормишнава, белки күнне (фагъумна) къатлун!”.

(Къатлама)

Диндин месэлайриз талукъ суалар пайда хъайлти, ватцапдин
8-989-653-42-35 нумрадиз хъыхъ.

Спорт

Анвар Аллагъяров - чи дамах!

ГРЕКРИННИ РИМЛУЙРИН ЖҮРӨДЕА
КҮРШАХАР КҮН

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Ийкъара Сербиядин Белградда күршахар күнүнай (иник азаддаказ, грекринни римлүйрин жуыреда вишишельлийри күршахар күнүн акатзана) 23 ийсал къведалди яшара авай жегъилприн арада дуньядин къенкъивечивал патал акъажунар къиле фена. Россиядин хъянатай командади и акъажунра хъсан нетижайр-заланвилин 30 категориядай санлай 22 медаль къазанмишна. Шаджедай кар мадни ам я хъи, уылкедин хъянатай командадин киседиз грекринни римлүйрин жуыреда күршахар күнай къизилдин медаль гъайбурукаи

сад чи машгъур ватандаш Анвар АЛЛАГЪЯРОВ я. Ада 60 кг-дал къведалди заланвал авайбурун арада къизилдин медаль - дуньядин чемпиони вилин чул къазанмишна. Афериин!

Къейд авун лазим я хъи, финалдиз акъатдалди Анвара вичин къаршидиз экъечай са спортсмендини гъич са баллни къазанмишдай мумкинвал ганач. Гъисабдай яз ярумчук финалда Түркиядай тир Керем Камалахъ галаз къиле фейи бягъс 9:0 гъисабдалди акъалтна. Финалда чи къегъалдиз иранви Мегъди Могъсен Неджада галаз вичин къуватар ахтар-

мишун къисмет хъана. Ахтармишна - иранвидихъ галаз бягъс 7:1 гъисабдалди акъалтна. Иккى, Анвар Аллагъярова кесерлу и акъажунра (38:1 гъисабдалди) вири санлай 5 бягъс къиле тухвана. Абурукаи 3 лагъайла, вахт амаз акъалтна.

Рикъел хин: алай ийсан сентябрдиз Сербиядин Младеновац шегъерда (ам Белграддин оркудик акатзана) грекринни римлүйрин жуыреда күршахар күнай международный турнирда А.Аллагъярова 60 кг-дал къведалди заланвал авай спортсменин арада гимишдин медаль къазанмишна. Им лагъайла, чи ватандашдиз дуньядин кесерлу майданда вичин устадвал къалурдай мумкинвал гузва лагъай чал тир. Ингъе ийкъара а мумкинвиллай акъажунра хъсан нетижайр-заланвилин 30 категориядай санлай 22 медаль къазанмишна. Шаджедай кар мадни ам я хъи, уылкедин хъянатай командадин киседиз грекринни римлүйрин жуыреда күршахар күнай къизилдин медаль гъайбурукаи

сад чи машгъур ватандаш Анвар АЛЛАГЪЯРОВ я. Ада 60 кг-дал къведалди заланвал авайбурун арада къизилдин медаль къазанмишна. Финалда адаа И.Курочкин 9:0 гъисабдалди кумукъай. Къейд авун лазим я хъи, А.Аллагъярова къенкъивечивал патал акъажунра хъсан нетижайр-заланвилин 30 категориядай санлай 22 медаль къазанмишна. Афериин!

Анвар Аллагъяров 2000-йисуз Ахъзегъа дидедиз хъана. Буба Эдикан теклифдалди хайи хууре А.Гъаниеван тъварунахъ галай ДЮСШ-да, гъуѓуънлай Махачкъала-да грекринни римлүйрин жуыреда күршахар күнай машгъул хъана. Эхиримжи Ийсара ада Москвадин областдин Химки шегъердин хъянатай командадик кваз вичин устадвал къалурзава.

Нубатдин агалкъун тебрик авунихъ галаз сад хъиз, чна Анвара хъчандин мягъкем сағъвал, руғъдигъин мадни еке къуватар вири гележегда ам Олимпиададин чемпиони вилин дережадиз хаж хъун алхишава!

“Сагъламвал хъягъа!”

Къагъиман ИБРАГЫМОВ

Дербентдин педколледжда, Халкъарин садвиллин ийкъаз талукъарна, 1-курсара къелзлавай студенттин арада “Спорт хъягъа! Сагъламвал хъягъа!” лишандик кваз спортдин шад акъажунар къиле фена.

Ана иштиракай гъар са командадихъ вичин яржва девиз авай. Акъажунра студенческий ругуд эстафетадай (“Разминка”, “Об

руч”, “Перекати поле”, “Переправа”, “Эрудит”, “Сложная эстафета”) бедендин къуватлавал, зиреквал, зарбал хъиз, къатлыннара да дикъетлавални къалурун лазим тир.

Командадирекция квай спортсмени, четин-вилерхъай киче таххана, вири патарихъай чин алакъунар вири гележегда ам Олимпиададин чемпиони вилин дережадиз хаж хъун алхишава.

Акъажунра иштиракай вири командадирекция дипломарни приздин ширилнхар гана.

ЛезГи
газет**УЧРЕДИТЕЛЬ:**

Дагъустан Республикадин информациядин ва печатдин министерство
367018, Махачкала,
Насрутдинов пр., 1 "а"

КЫЛИН РЕДАКТОР
М. И. ИБРАГИМОВ
(+78722) 66-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЫЛИН РЕДАКТОРДИН ЗАМЕСТИТЕЛЬ
К. Н. ФЕРЗАЛИЕВ

66-13-55

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Ш. Ш. ШИХМУРАДОВ

66-02-81

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГИМОВ
66-00-59

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САИДОВА
66-00-63

КУЛЬТУРАДИН
Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ
66-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ
66-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
Р. С. РАМАЛДАНОВА
66-00-57

БУХГАЛТЕРИЯ
66-00-62

КАССА

66-00-56

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЬАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
М. ЖАЛИЛОВ

Газет ийса 52 сеферда акъатзана. Газет алакъадин, информационный технологийрин ва массовый коммуникацийрин хиле гүзчил авунин рекъяй Федеральны күлгүтүндин Дагъустан Республикада авай Управлениди 2019-йисан 22-апрелдиз регистрация авуна.

Регистрациядин нумра ПИ № ТУ 05-00420 Макъалаяр редакцияди түкүп хъийизва. Макъалайриз рецензия гузвача абур элкъевна вахкувача. Редакциядин макъалайрин авторрин фикирарад сад тахбун мүмкүн я. Газетда чап авун патал текслинав материялара гъланын делилрин дүзвилин вар керчеклини патхажай жавабдарвал авторрин чинин хиве гъатзана.

РЕДАКЦИЯДИН ВА ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:

367018, Махачкала, Насрутдинован проспект, 1 "а". Печатдин къвал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Ийсан - ПП200

Зур ийсан - ПП171

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00

Чап ийиз вахканы - 17.40

Газет "Издательство" "Лотос" ОО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкала, Пушкинан күчө, 6.

Тираж 6078

(Г) - Илишандик квай материалар гъакъидих чапзавайбуру я.

12+ - Икъван яшар хъянвайбуру къелрай

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты "Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г. Махачкала

БИК - 048209001

ИНН - 0561051314/КПП - 057101001

Р/Сч - 40601810100001000001

Л/Сч - 20036 Ш60090

Э.С.Наврузов

Ийкъара чав, Махачкъала-да, Усугъчайдал, Къарақуреда ва масанра яшамиш жезвай Наврузоврин, Эмирсултановрин, Амирагъмедоврин хизан-рив, мукъва-къилийрив, багърий-рив рикл тъардай чулав хабар агақына. Яргъалди чулагур залан азардики зегъметдин ветера-нар тир Сабир ва Айишат Навру-зоврин хва, ийкъара вичин 61 ийис тамам хъун вилив хузвай Эмирсултан Сабирович рагъмет-диз фена. Чна адах яс чулагаз-ва, диде-бубадиз сабуран гузва.

Э.С.Наврузов 1960-йисан 24-ноябрдиз Махачкъала да къул-лугчийрин хизанды дидедиз хъана. ДГУ-дин юридический фа-культият күтъягъила, ам Волго-граддиз рекъе туна, гъана сифте 15 ийисуз прокуратурада, гъуль-лайнин вичин умъурдин эхирдади адвокативле къвалихна.

1979-1981-ийисара ада Совет-рин Армиядин десантдин часта-рихъ галаз санал Афганистанда интернационалистилин буржи тамамарна. Ана къалурай къе-гъявилерай Эмирсултаназ "Ас-кер-Интернационалист", "Жуэрэт-лувиляй" медалар гана. Адакай армиядин "Яру гъед" ва маса га-зетра геъенш маъкалайр хъенай.

Са шумуд сеферда залан хирер хъайи Эмирсултан Саби-рович Кабулдин, Чирчикин гос-питалра саъбар хъувунай.

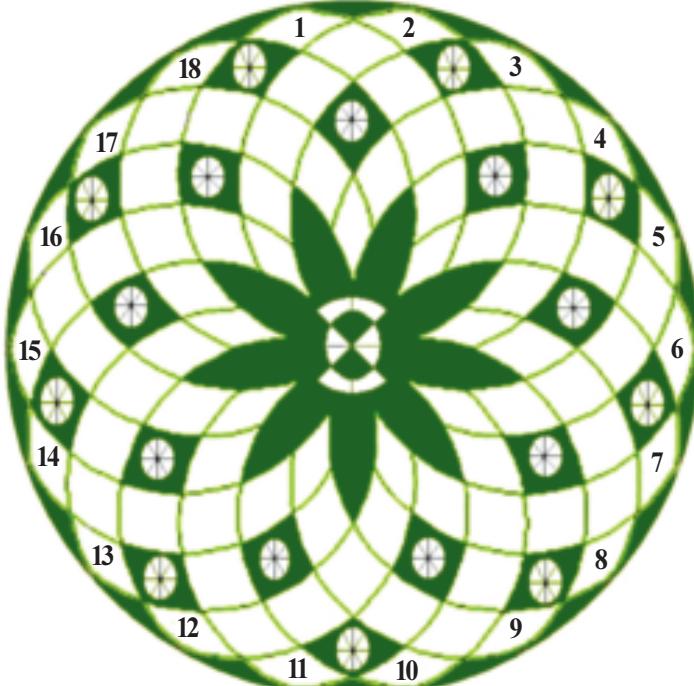

Ислягъ умъурда чехи пеше-карвал къаҷур юристди вичи къва-лахай вири чайра гъурмет, авто-ритет къазанишина. Адан тъвар-цихъ Волгограддин областдин прокуратурадинн адвокатурда-дин патай гъурметдинн чухса-гъулдин чарар, пишкешар атана.

Эмирсултанин рикл хъий-дай гзаф къар кумай. Гъайиф, за-лум азарди адаа а мумкинвал ганач. Еке мурадар рикл амаз, ам чавай гъамишлалуъ яз къакъат-на, эбеди дуњьядиз хъфена.

Чна рагъметлудан хизандиз, Сабир ва Айишат Наврузовриз, мукъва-къилийрив, вири къара-куревийрив, яар-дустариз баш-сагълугъвал гузва. Эмирсултан Сабировичан экү къамат чи ри-келай садрани алатдач.

Наврузоврин хтулар: Сарухан Гъажиев, Агъмед Амирагъмедов ва абурун хизанар.

Кроссворд**Түккүйрайди - К.К'АЛАЖУХВИ**

1. Айгъамдалди са затуникай хабар къавай эсер. 2. Чукъул. 3. Гамишдин шараг. 4. Кендирагъ. 5. Муркладин гъамбарап. 6. Кич-цин шараг. 7. Нуыкъ. 8. Пуарин лит. 9. Леэзи писатель Межидан фамилия. 10. Талвар. 11. Гууландин симерин цил. 12. Генерел-майор Якъубан фамилия. 13. Узбекистандин са шеъгер. 14. Дон вацал алай шеъгер. 15. Ви-ляятдин къиле авайди. 16. Грекрин мифда 12 гъунар къилиз акъудай къудратлу къегъал. 17. Яргъаз кат тавун патал балкандин къвачериз ядай еб. 18. Иракдин меркез.

"ЛГ"-дин 44-нумрадиз акъатай чкай
кроссворддин жавабар:

16	14	1	13
2	5	9	3
4	6	10	7
12	8	11	15

"Мавел" чапханада 2022-ийисуз алым Къ.Х.АКИМОВАН цийи ктаб - "Лезги литературадин энциклопедия" акъатда. Ам 400 чиникай ибарат жеда. Ктабдик кутун патал цийи малуматар (са чар текст ва шикил) къабулзава. Энциклопедия подписан ийиз жеда: са ктабдин къимет - 500 манат.

ЧИ АДРЕС: 367010, Махачкъала, О.Кошевоян күчө, 42 а, "Мавел". Тел.: 8-928-873-4002. М.Магъмудов.

2022-йис патал**ЛезГи**
газет**кхъихъ!****ИНДЕКСАР:**

ийсанди - ПП200

б вацранди - ПП171

почтайрин отделенийрай**газетдин къимет:**

ийса - 873 манатни 73 кепек

б вацра - 479 манатни 04 кепек

"Дагпечатдин" киоскрай:

ийса - 456 манат

б вацра - 228 манат

Киоскрай вахчун патал газет квевай "Дагпечатдин" киоскра ва Каспийскда, Кирпичное шоссе күчедин 13-нум-радин дараматдин 2-мертебада, кхъиз жеда.

Чи бухгалтериядай:

"Лезги газетдин" редакциядай чи хутаҳдайбур:

ийса - 325 манат

б вацра - 162 манатни 50 кепек

Чи газет кхъинин патахъай суалар пайда хъайитла, экуйнин сятдин 9-далай нянин сятдин 6-далди и нумра-диз зенг ийиз жеда: 8-928-584-16-72

Писателрин гурууш**Къагъиман ИБРАГИМОВ**

вай Мегъамед Мегъамедханова ва масабуру иштиракна.

Мярекат хуш гъалара къиле фена. Анал алай вахтунда чи милли литература, шиират авай гъалдикай, гележегда чун къадим халъ яз амукъунхъ авай лувиликай, дидед чал, литература хунихъ, ам раиж авунихъ авай метлеблувиликай гъарда вичин фикирарад лагъана.

Вичин нубатдай Абиль Межидова гурууш маналудакас къиле финилай разивал къалурна, милли писателрин Союз арадал гъайи Гъаким Къурбаназ, рагъметлу Абдулбари Магъмудоваз, рельбервал гуз къалах давамарай чи къелемдин юлдашриз сагърай лагъана, гила виридан къумекдалди Союздин къалах-да цийивилер тун, виликди ту-хун герек тирдал фикир желбна, хейлин теклифар гана.

Эхирдай Сардар Абила къват хъянвайбуру автографар алас вичин цийиз акъатнавай "Къве дидедин хва" ктабдин 4-пай пишкешна, рикл аламукъдай шикилар яна.

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди играми хва

ЭМИРСУЛТАН

рагъметдиз финихъ галаз алакъалу яз Сабир ва Айишат Навру-зовиз, вири мукъва-къилийрив башсагълугъвал гузва.

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди "Яры-даг" ООО-дин регъбер Нурали Мегъмандароваз

ими **МЕГЪМАНДАРОВ** Абдулгъусейн

ва вах Гъульсейнова Эсли

рагъметдиз финихъ галаз алакъалу яз башсагълугъвал гузва.